

ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ

«Τούτο δὲ καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν καταρτίσιν» (Β' Κορινθ. ιγ', 9)

Ἰ. Εἰκὼν «Ρόδον τὸ Ἀμάραντον»,
Ἰ. Νανὴ Κοιμησεως Θεοτόκου Θεολογοποταμίου.

Τεύχος 35ον ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2017

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ

ΧΙΟΣ

Τ. Ναός Παναγίας Τρουλλοτής πόλεως Χίου.

Στιγμές από την Κατασκήνωση της Ίερας Μητροπόλεως Χίου.

ΕΙΣ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΑΙΩΝΙΟΝ

Στό Θαβώρ τῆς Μεταμορφώσεως

+ *Λεβ. Μητροπολίτου Φιλίππων, Νεαπόλεως καί Θάσου Προκοπίου*

Ἡ ἐφετεινὴ σύμπτωσι τῆς μεγάλης δεσποτικῆς ἑορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος μέ τὴν Κυριακὴ καὶ ἡ ἀνάγνωσι, σύμφωνα μέ τὴν τυπικὴ διάταξι τῆς Ἐκκλησίας μας, τῆς περικοπῆς ἀπὸ τό Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου (17,1-9), στήν ὁποία ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής περιγράφει τό θαυμαστό γεγονός τοῦ ὄρους Θαβώρ, μᾶς δίνουν τὴν εὐκαιρία νά προσεγγίσωμε τόν ἑορτολογικόν μας πλοῦτον, αὐτὴ τὴν ἀνεξάντλητη πηγὴ ἐμπνεύσεως, διδασκαλίας καὶ οἰκοδομῆς, ἀλλὰ καὶ θερμῆς εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστίας γιὰ ὅσα θαυμάσια ἔκαμε ὁ Θεός, ἀφ' ὅτου σαρκώθηκε καὶ ἔζησε σάν Θεάνθρωπος πάνω στήν πολυστένακτη γῆ μας.

Γιὰ μιά ἀκόμη φορά, μισοῦμεθα στίς θεῖες ἀποκαλύψεις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πλησιάζουμε τοὺς θεϊκοὺς κόσμους τοῦ ἀκτίστου φωτός τῆς χάριτος καὶ αἰσθανόμαστε καὶ ζοῦμε διαδοχικὰ καὶ ἔντονα τὰ βιώματα θαυμασμοῦ καὶ ἐκστάσεως, λατρείας καὶ εὐγνωμοσύνης, ταπεινώσεως καὶ χαρᾶς γιὰ νά καταλήξουμε στὰ λυτρωτικὰ δάκρυα τῆς μυστικῆς χαρμολύπης, στὰ θερμά λόγια τῆς ἰκεσίας, τῆς ἀγάπης καὶ τῶν ὕμνων.

Ἡ σημερινὴ Κυριακὴ μᾶς ὁδηγεῖ στό Θαβώρ τῆς Μεταμορφώσεως. Βοηθοί μας ἡ Γραφή καὶ οἱ θεοκίνητοι ὕμνωδοί, πού μέ λυρισμό καὶ στοχαστικότητα θεολογικὴ ζωντανεύουν τό γεγονός. Ἔτσι, ἀμέσως μᾶς περιλούζει τό ἀκτιστό φῶς τοῦ μεταμορφουμένου Χριστοῦ. Ἀνεβαίνουμε καὶ ἐκστατικοί γονυπετοῦμε μπροστά στόν Κύριον, καθὼς παρακολουθοῦμε ἔνδοξον τόν Κύριον - τό πρόσωπόν Του λαμπερό

σάν τόν ἥλιο καί τά ἱμάτια Του λευκά σάν τό φῶς μέσα στήν ἀκτινοβολοῦσα δόξα τῆς Θεότητος - μέ τούς δύο ἐκπροσώπους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τόν Μωϋσῆ καί τόν Ἥλία, καί τούς τρεῖς μάρτυρες τῆς Καινῆς, τόν Πέτρο, τόν Ἰάκωβο καί τόν Ἰωάννη. Μαζί μέ τούς τελευταίους νοιώθουμε τό θάμβος καί τό φόβο, ἀλλά καί τό ἀπερίγραπτο μεγαλεῖο τῆς δόξας καί τήν γλυκύτητα τῆς φωτεινῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Μέ τόν ἐνθουσιώδη Πέτρο ἀποκαλύπτουμε τόν ζωηρό καί ἐνδόμυχο πόθο μας, ἐπαναλαμβάνοντας τά δικά του λόγια «Κύριε, καλόν εἶναι νά παραμένωμεν ἐδῶ», γιά νά φανερώσωμε, πῶς μοναδική, ἀληθινή τέρψι καί εὐφροσύνη εἶναι γιά μᾶς μονάχα ἡ ἀναστροφή καί ἡ ἐπικοινωνία μέ τόν Ἰησοῦ. «Ἀνέκφραστος ἡ ἡδονή τῶν καθορῶντων τοῦ προσώπου Του τό κάλλος τό ἄρρητον».

Διαρκῶς ἀνεβαίνοντες καί μετεωριζόμενοι δέν περιοριζόμαστε ἀπλῶς καί μόνο στήν πρόσθετη βεβαιότητα γιά τήν θεότητα, τή δύναμι καί τή δόξα τοῦ Χριστοῦ μας, ἀλλά καί προαπολαμβάνουμε ταυτόχρονα τή δόξα καί τή δεσποτεία Του σιόν κόσμο τῶν ζώντων καί τῶν νεκρῶν. Βιώνουμε πραγματικά τή δική μας μεταμόρφωσι καί θέωσι. Βλέπουμε τόν Θεόν ἀνάμεσα σέ μᾶς τούς μεταμορφωμένους, ὅπως θά ἐμφανισθῆ στήν συντέλεια τῶν αἰῶνων.

Καί ἡ φωνή τοῦ Οὐράνιου Πατέρα, στοργική καί ἐπιβλητική, ἀντηχεῖ στίς ψυχές μας. «Αὐτός εἶναι ὁ Υἱός μου, πού ἐξαιρετικά τόν ἀγαπῶ καί εἰς αὐτόν ἀναπαύομαι καί ἀρέσκομαι. Νά ὑπακούετε εἰς αὐτόν».

Καθαρά ἡ ἐξαγγελία τοῦ Θεοῦ Πατέρα τοποθετεῖ τίς βάσεις καί ἀποκαλύπτει τόν ὄρο καί τήν προϋπόθεσι τῆς δικῆς μας μεταμορφώσεως καί θεώσεως. Διακηρύσσει τό μεγάλο Μυστήριον - καί ζητᾶ πίστι βαθειά καί ἀκλόνητη - ὅτι ὁ Υἱός Του, πού προαιωνίως γεννήθηκε ἀπό τήν οὐσία Του εἶναι ὁ κατά

φύσιν Υἱός Του. Δέν εἶναι υἱός κατά χάρι καί συγκατάβασι, ὅπως εἴμαστε ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι. Εἶναι Θεός τέλειος καί ἀληθινός, ὅπως ὁ Θεός Πατέρας. Ἀπό ἄκρα εὐσπλαχνία καί φιλανθρωπία περιεβλήθηκε σάρκα ἀνθρωπίνη. Ἐγινε «ὁμοούσιος ἡμῖν κατά τήν ἀνθρωπότητα», γιά νά γεφυρώσῃ τό χάσμα, πού ἡ ἁμαρτία τῶν πρωτοπλάστων ἀνοιξε, γιά ν' ἀποκαλύψῃ τόν Θεό στόν κόσμο, νά ἀνεβάσῃ τόν ἄνθρωπο στόν Θεό. Μέ ἀκρίβεια καί αὐταπάρνησι ὠλοκλήρωσε τό ἔργο τῆς δικῆς μας σωτηρίας ἐπάνω στόν αἱματοβαμμένο Σταυρό, ὅταν Θυσίαζε ἐκεῖ τήν ἀγία ζωή Του.

Εἰς αὐτόν νά ὑπακοῦμε. Νά εἴμαστε μιμηταί τῆς δικῆς Του ὑπακοῆς. Στά ἴχνη τά δικά Του νά βαδίζουμε. Ὁδηγοῦν σταθερά στήν ἀλήθεια, στήν ἀρετή καί στήν ἀγιωσύνη. Τίς ἐντολές Του ὅλες νά ἐφαρμόζουμε. Εὐλογημένη καρποφορία ἔργων καλῶν συντελεῖται. Στά λόγια Του νά πιστεύουμε, ὅπως τά διαφύλαξε ἡ Γραφή καί τά ἐρμήνευσαν οἱ Πνευματοκίνητοι ἅγιοι Πατέρες. Μονάχα ἔτσι ἐξασφαλίζουμε τῆς υἰοθεσίας τό χάρισμα, τή σωτηρία. «Δέν δέχεται ποτέ ὁ Πατήρ ὡς λάτρην καί προσκυνητήν Του ἄνθρωπον, πού δέν ὑπακούει εἰς τόν Υἱόν. Ἀνέχεται μὲν, μακροθυμεῖ, προνοεῖ καί διά τούς μακράν τοῦ Χριστοῦ εὐρισκομένους, ἀλλά δέν τούς υἰοθετεῖ, ἐφ' ὅσον δέν πιστεύουν καί δέν ὑπακούουν εἰς τόν Χριστόν».

Ἀληθινά! Δέν ὑπάρχει ἱερώτερο καθῆκον, ἀγιώτερη ἀποστολή, καλύτερη ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ τῆς ἐπίγειας ζωῆς ἀπό τό νά ἀκοῦμε τόν Χριστόν καί νά ὑπακοῦμε σ' Αὐτόν.¹

06 Αὐγούστου 1972

¹ Ἀπόσπασμα ἀπό τό βιβλίον: «ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ»

Αθλητισμός και Έκκλησία

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἴνουσσῶν κ. Μάρκου

Ἡ Ἐκκλησία, ἐν τῷ πλαισίῳ τῆς ἀδιαλείπτου ποιμαντικῆς Αὐτῆς προνοίας, πολυτρόπως μεριμνᾷ περὶ τῆς καλλιέργειας καὶ προαγωγῆς τοῦ ἀθλητισμοῦ, συμπεροβάλλουσα καὶ ἐπιβραβεύουσα οὕτω τὸ ἦθος, τὴν εὐγένειαν, τὴν σεμνότητα, τὴν ἐπιμονὴν καὶ τὴν καρτερίαν, ἅτινα συνιστοῦν τὸ ἀθλητικὸν ἰδεώδες κατὰ τὴν Πίστιν ἡμῶν. Ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν, ἐνιάσσουσα τὴν ἀθλησιν τῇ Ὁρθοδόξῳ πλήρει καὶ ἀκεραίᾳ προοπτικῇ τῆς σωτηρίας καὶ τελειώσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἅτε τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος μὴ διχοτομικῶς, ἀλλ' ἐν συμφυῆι θεωρουμένων, προσεπεύχεται ὅπως πάντες δράμωσιν τὸν πολυευκτον ἱερόν ἀγῶνα πρὸς τὸν ἀθλοθέτην ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν καὶ πρὸς τὸν νικοκοιὸν Κύριον ὡς ἄξιοι στεφανίται, «ἰκανῶς τῷ ὑψηλοτέρῳ βίῳ ἑαυτοὺς οἰκειώσαντες πρὸς τοὺς ἰσχυροτέρους τῶν ἀθλητῶν» (Γρηγορίου Νύσσης, *Εἰς τὸν βίον Μωυσέως*).

Οἱ ἅγιοι θεηγόροι Πατέρες καὶ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς πολλαχῶς προεβάλλοντο τὴν διασύνδεσιν μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ συναθλήσεως, τόσοσιν κυριολεκτικῶς, ὅσον καὶ παραδειγματικῶς ἀξιοποιοῦντες τὴν εἰκόνα τοῦ ἀθλητοῦ ἐπὶ τῆς κατὰ Χριστόν ἀγωνοθεσί-
ας καὶ τῆς σεπτῆς ἀθλήσεως τῶν ἁγίων Μαρτύρων, «καὶ μυρία ὅσα αἱ γραφαὶ παρέχουσιν πρὸς γυμνασίων ὑποδείγματα» (Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως, *Παιδαγωγός*, «Ὅτι καὶ γυμνάσια ἐγκριτέον τοῖς κατὰ λόγον βιοῦσιν»), ἀλλὰ καὶ ὅσα «ὑποδείκνυσι τοῖς ἀγωνιζομένοις διὰ τῆς ἀθλητικῆς ἐμπειρίας», «πρὸς τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἀγῶνας παιδοτριβοῦσα τὰς ψυχὰς ἡμῶν» (Γρηγορίου Νύσσης, *Εἰς τὸν Ἐκκλησιαστικόν*).

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι ὠμίλησαν ἐκτενῶς κατ' ἀπόλυτον κατάφασιν πρὸς τὴν ἔννομον καὶ σώφρονα ἀθλητικὴν ἀγωνιστικότητα καὶ τὸ γνήσιον πνεῦμα τῶν ἀθλητικῶν ἀγώνων, καὶ μάλιστα ὁ Μέγας Βασίλειος ἐκφράζει τὴν θλίψιν του, ὅταν, ἐξ αἰτίας τῶν μέτρων τοῦ φιλαρειανοῦ αὐτοκράτορος Οὐάλεντος, ἦσαν τὰ «Γυμνάσια κεκλεισμένα» (*Ἐπιστολὴ εἰς τὸν Μαρτινιανῶ*). Ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος Πενταπόλε-

ως, ὁ ἐν Αἰγίνῃ, ἀναφέρεται διεξοδικῶς ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ «Περὶ γυμναστικῆς» εἰς τὴν ἀξίαν τῆς γυμναστικῆς ἀσκήσεως καὶ τῶν ἀθλοπαιδιῶν διὰ τὴν νεότητα καὶ τὴν χριστιανικὴν ἀγωγήν, χάριν τῆς συμμετρῶν καὶ «ἀρμονικῆς γυμνασίας τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος».

Ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς τῆς διαχρονικῆς καταξιώσεως τοῦ ἀθλητικοῦ ιδεώδους παρὰ Αὐτῇ, ἡ Ἐκκλησία ἔχουσα ὑπ' ὄψει τὰς συγχρόνους ἐξελίξεις εἰς τὸν χῶρον τοῦ ἀθλητισμοῦ καὶ τὸ γεγονός ὅτι οὗτος ἀφορᾷ εἰς σημαντικὸν ἐπὶ μέρους πεδίων τῆς διακονίας Αὐτῆς ὑπὲρ τῆς Νεότητος, δραστηριοποιεῖται, ἐπὶ θεμάτων ποιμαντικῆς τῶν ἀθλητῶν, ἀλλὰ καὶ ἀνακυπτόντων προβλημάτων ἢ μορφῶν ἐκφυλίσεως τοῦ ἀθλητικοῦ πνεύματος, καταρτίζουσα προγράμματα ἐπιμορφώσεως καὶ εὐαισθητοποιήσεως τῶν ἱερέων πρὸς αὐτὴν τὴν ἐξειδικευμένην μορφήν ποιμαντικῆς. Προσέτι, ἐκφράζει τὴν ὑπεύθυνον μαρτυρίαν Αὐτῆς, ἐν τῷ γνώμονι τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας, εἰς τὰς ἀναζητήσεις τοῦ συγχρόνου ἀθλητικοῦ κινήματος, διερευνῶσα πᾶν συναφές ζήτημα ἐν ἐπικοινωνίᾳ μετὰ τῆς Πολιτείας, τῆ συμμετοχῇ ἀθλητῶν, Ὀλυμπιονικῶν, ἀθλητικῶν φορέων καὶ εἰδικῶν ἐπιστημόνων, καὶ ἐκθύμως προτρέπει ἐπὶ συγκρότησιν ἐνοριακῶν ἀθλητικῶν ομάδων, ἐπὶ τὴν διεξαγωγήν ἀθλητικῶν ἐνοριακῶν δραστηριοτήτων καὶ διεννοριακῶν διοργανώσεων, καὶ τὴν σύγκλησιν Συνεδρίων καὶ Ἐκδηλώσεων ἐπὶ τῷ αὐτῷ τέλει καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῶν ὑπερθεν εἰρημένων θεμάτων.

Πρὸς τούτοις, ἡ Ἐκκλησία προσκαλεῖ, τοῦ σταδίου τῶν ἀρειῶν ἠνεαγγμένου, πάντας τοὺς πιστοὺς εἰς τὸν δρόμον ταχύτητος τῆς μετανοίας, τὸν δόλιχον τῆς ἀσκήσεως, τὴν ὑπέρβασιν τῶν ἐμποδίων τῶν πειρασμῶν, τὴν μακρὰν ἑαυτῶν ῥίψιν τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις καὶ τὴν ἐπίτευξιν ἀλμάτων πνευματικῶν ἐπὶ τῷ κοντῷ τῆς μυστηριακῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε νομίμως ἀθλήσαντες νὰ λάβωσιν τὸν στέφανον τῆς νίκης, ὄντιερ ἀθλοθετεῖ ὁ Κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν Αὐτόν.

Ἡ Παναγία σάν ἀρχή τῆς νέας κτίσεως

Κατά τόν Νικόλαο Καβάσιλα

Αρχιμ. Νικήτα Βουτυρά

Μέ βαθύ σεβασμό καί εὐλάβεια προσέβλεψαν κάποτε οἱ γενεές τῶν ἀνθρώπων πρὸς τό πρόσωπο τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου. Τὴν ἐδόξασαν, διότι ἀνεδείχθη ἡ ὑψηλότερα τῶν οὐρανῶν. Τὴν ἐτίμησαν γιατί κράτησε στήν ἀγκαλιά της Αὐτόν, πού τὰ πάντα βαστάζει καί συγκρατεῖ. Τὴν ἀγάπησαν, διότι ὑπῆρξε ἡ μητέρα καί προστάτις τῶν πονεμένων ἀνθρώπων.

Δέν ὑπάρχει οὔτε καί θά ὑπάρξη στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας ἄλλο πρόσωπο, πού νά ὑψώθηκε τόσο πολύ, ὅσο ἡ Παναγία μητέρα τοῦ Κυρίου μας.

Καθὼς τὴν περίοδο αὐτή, ἡ ἑορτὴ τῆς Κοιμήσεως της δεσπόζει σάν φωτεινό μετέωρο στό ἐκκλησιαστικό μας ἑορτολόγιο, αισθανόμαστε τὴν ἀνάγκη νά προσεγγίσουμε εὐλαβικά τὴν ἐκπαγλη μορφή της γιὰ νά ἀντλήσουμε λίγο φῶς καί νά πάρουμε λίγη χάρη ἀπὸ τὴν «κεχαριτωμένη».

Μένει κανεὶς κατάπληκτος καθὼς μελετᾷ τὴν ζωὴ τῆς Παρθένου. Τό μεγαλεῖο της ὑπῆρξε πράγματι ἀνυπέρβλητο, ἡ συμβολὴ της στήν ὑπόθεση τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπινου γένους μοναδική, καί τό ὕψος τῆς ἀρετῆς της δυσθεώρητο. Ἀλλά ἄς ἀφήσουμε καλύτερα γιὰ ὅλα αὐτὰ νά μᾶς μιλήσῃ ἕνας βαθυστόχαστος θεολόγος τοῦ Βυζαντίου, γνήσιος ἐκφραστής τῆς ἀγιοπατερικῆς παραδόσεως, ὁ Νικόλαος Καβάσιλας.

Γεννήθηκε περί τό 1320 στήν Θεσσαλονίκη. Στάθηκε στό πλευρό τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ στούς ἀγῶνες του κατά τῶν Λατίνων. Ἡ ἐπίδρασή του στήν διαμόρφωση τῆς θεολογικῆς σκέψεως τῆς ἐποχῆς του ὑπῆρξε μεγάλη. Οἱ πολύτιμοι καρποὶ τῶν κόπων του κατανέμονται σέ περισσότερα ἀπὸ 30 ἔργα. Τὰ ὀνομαστότερα ἀπ' αὐτὰ εἶναι ἡ Ἑρμηνεῖα τῆς Θείας Λειτουργίας, ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ καί οἱ Θεομητορικὲς ὁμιλίαι, κείμενα ρωμαλέα μέ

θεολογική ἐμβρίθεια καί πυκνότητα. Ἄς δοῦμε λοιπόν τί ἔχει νά μᾶς πῆ ὁ ἱερός αὐτός συγγραφεύς σχετικά μέ τό πάνσεπτο πρόσωπο τῆς Παρθένου.

1. ΤΟ ΑΝΥΠΕΡΒΑΗΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ ΤΗΣ. Δέν ὑπάρχει κατά τόν Ν. Καβάσιλα γλῶσσα ἀνθρώπου, πού νά μπορῆ ἐπάξια νά ὑμνήσῃ τήν Θεοτόκο. Τό μεγαλεῖο της παραμένει ἀφθαρτο. Εἶναι ἡ αἰτία κάθε ὠραιότητος καί μεγαλοπρέπειας μέσα στήν πλάση. «Ὅπως τό δένδρο ὑπάρχει γιά τόν καρπό, ἔτσι καί ἡ κτίσις ὑπάρχει γιά τήν Παρθένο καί ἡ Παρθένος γιά τό Χριστό. Εἶναι τό «τέλος» σιό ὁποῖο «ἀναφέρονται» τά πάντα. Ὅχι μόνο οἱ ἀνθρώποι, ἀλλά καί ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ καί ὁ ἥλιος καί «πᾶν τόδε διά τήν μακαρίαν Παρθένον εἰς τό εὖ ἔχειν ἦλθε καί ὄλωσ εἶναι». Αὐτή εἶναι ἡ αἰτία γιά νά βροῦν οἱ ἀνθρώποι τήν χαμένη τους εὐτυχία. «Αὐτή ξεπλήρωσε τήν ἐπιθυμία μας ἐνώνοντας μέ τούς ἀνθρώπους τόν μόνο ἐπιθυμητό. Καί τόν ἔνωσε τόσο στενά, ὥστε νά μετάσχη ὄχι μόνο στόν τρόπο καί τόν τόπο τῆς ζωῆς μας, ἀλλά καί στήν ἴδια μας τήν φύση».

Χάρη σ'αὐτή τήν μυστική ἔνωση «τό αἷμα τῆς μακαρίας ἔγινε αἷμα Θεοῦ καί συμμετέχοντας τόσο στενά σέ κάθε τι, πού Αὐτός εἶχε, ἀναδείχθηκε ὁμότιμο καί ὁμόθεο μέ τήν θεία φύση». Ἐτσι ἀναδευκνύεται ἀνώτερη καί ἀπό αὐτά ἀκόμη τά Χερουβίμ. «Αὐτά κατά τήν Ἁγία Γραφή στέκονται γύρω ἀπό τό Θεό καί δέχονται τίς θεῖες ἀκτῖνες του, χωρίς οὔτε νά τολμοῦν νά τόν ἀπενίσουν. Ἐνῶ ἡ Παρθένος κατά ἓνα πρωτοφανῆ καί ἀπερίγραπτο τρόπο, περιέλαβε μέσα της αὐτόν, πού δέν μπόρεσε νά χωρέσῃ κανένας τόπος. Καί δέν δέχθηκε μέσα της ἀπλῶς κάποια θεία λαμπρότητα, ἀλλά τήν ἴδια τήν ὑπόσταση τοῦ Θεοῦ. Πῶς λοιπόν νά μήν ἀναγνωρίσουμε ὅτι ἡ Παρθένος εἶναι ἀπ' ὄλους τούς ἀνθρώπους καί ἀπ' ὄλους τούς ἀγίους πιό ἱερή».

2. Η ΔΝΕΚΤΙΜΗΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ στό ἔργο τῆς σωτηρίας μας. Ἡ θεία οἰκονομία, πού προετοιμάζει τίς ἀνθρώπινες συνθήκες γιά τήν σάρκωση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ δέν εἶναι θεία θέληση, πού παραγνωρίζει τήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ

Σοφία τοῦ Θεοῦ στή σωτηριώδη οἰκονομία της συμμορφώνεται πρὸς τίς ἀπαντήσεις στήν θεία κλήση. Καί ἡ ἀπάντηση τῆς Μαρίας στήν ἀνακοίνωση τοῦ Ἀρχαγγέλου: «Ἴδού ἡ δούλη Κυρίου...», εἶναι αὐτή, πού λύει τήν τραγωδία τῆς ἐκπτώτης ἀνθρωπότητας. Τό ναί τῆς Παρθένου εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἀνεκτίμητη συμβολή της στό ἔργο τῆς σωτηρίας μας.

Ὁ ἐπιφανής θεολόγος σχολιάζει στήν ὁμιλία του ἐπί τοῦ Εὐαγγελισμοῦ «ὅση ὥρα ἡ Παρθένος ζητοῦσε νά μάθῃ τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο θά γινόταν ἡ κήση, ὁ Θεός δέν κατερχόταν. Ἐνῶ τήν στιγμή πού πείσθηκε κι ἀποδέχθηκε τήν πρόσκληση, ὁλόκληρο τό ἔργο μέ μιᾶς πραγματοποιήθηκε. Ὁ Θεός πῆρε ἐπάνω Του σάν ἔνδυμα τόν ἄνθρωπο κι ἔγινε μητέρα τοῦ Κτίστου ἡ Παρθένος. Καί μέ τόν τρόπο αὐτό ἡ σάρκωση τοῦ Λόγου ἦταν ἔργο ὄχι μόνο τοῦ Πατρὸς πού «εὐδόκησε» καί τῆς Δυνάμεώς του πού «ἐπεσκίασε» καί τοῦ Πνεύματος, πού «ἐπεδήμησε», ἀλλά καί τῆς θελήσεως καί τῆς πίστεως τῆς Παρθένου. Γιατί, ὅπως χωρίς ἐκείνους δέν ἦταν δυνατόν νά ὑπάρξῃ καί νά προσφερθῇ στους ἀνθρώπους ἡ ἀπόφαση γιά τήν σάρκωση τοῦ Λόγου, ἔτσι χωρίς τήν προσφορά τῆς θελήσεως καί τῆς πίστεως τῆς Παναγίας ἦταν ἀδύνατη ἡ πραγματοποίηση τῆς θείας βουλῆς.

3. ΤΟ ΔΥΣΘΕΩΡΗΤΟ ΥΨΟΣ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΤΗΣ. Τό «ναί» αὐτό τῆς Παρθένου στήν κλήση τοῦ Ἀρχαγγέλου δέν ἦταν ἀποτέλεσμα κάποιου στιγμιαίου ἐνθουσιασμοῦ ἢ κάποιου ψυχικοῦ ἐξαναγκασμοῦ. Ἦταν καρπὸς μακρᾶς πνευματικῆς προετοιμασίας, πού ἔκανε μέ τόν προσωπικό της ἀγῶνα. Ἦταν τό ἀποκορύφωμα μιᾶς ὁλόκληρης ζωῆς αὐτοπροσφορᾶς στό Θεό. Ἄς ἀφήσουμε τόν ἱερό συγγραφέα νά κάνῃ ἐκεῖνος τήν σκιαγράφηση τῆς ἀρετῆς Της. «Ἄνθρωπος ἦταν. Ἀπό τοὺς ἀνθρώπους ἐβλάστησε. Δέν κληρονόμησε ὅμως τήν ἴδια νοοτροπία οὔτε παρασύρθηκε ἀπὸ τήν τόσο μεγάλη κακία, πού ἐπικρατεῖ στή ζωή. Ἀλλά νίκησε τήν ἁμαρτία κι ἀντιστάθηκε στή φθορά τῆς φύσεώς μας κι ἔδωσε τέλος στήν κακία. Ἐγινε ἔτσι αὐτή ἡ ἴδια ἀγία ἀπαρχή καί βάδιση πρώτη καί ὑπῆρξε ὁδηγὸς τῶν ἀνθρώπων στό δρόμο πρὸς τό Θεό.

Γιατί διατήρησε τήν θέλησή της τόσο καθαρή, σάν νά ἦταν μόνη της σ'αυτή τήν ζωή, σάν νά βρισκόταν μόνη της σ'αυτή τήν ζωή, σάν νά βρισκόταν μόνη αυτή μπροστά στό μόνο Θεό. Αποδείχθηκε ιερώτερη ἀπό τίς θυσίες, τιμώτερη ἀπό τά θυσιαστήρια γιά τό Θεό, τόσο πιό ἁγία ἀπό τούς δικαίους καί τούς προφήτας καί τούς ἱερεῖς, ὅσο ἁγιώτερος ἀπ' αὐτούς πού ἁγιάζονται εἶναι ἐκεῖνος, πού τούς ἁγιάζει. Αὐτή πρώτη καί μοναδική παρουσιάστηκε νά εἶναι πραγματικά ἁγία καί ἁγία ἁγίων κι ὁ, τι πιό πολύ θά μπορούσε νά πῆ κανείς. Κι ἄνοιξε καί στούς ἄλλους τήν πόρτα τῆς ἁγιωσύνης μέ τό νά ἔχη προετοιμαστή κατάλληλα γιά τήν ὑποδοχή τοῦ Σωτήρα». «Εἶναι ὄντως πολύ δύσκολο νά μιλάη κανείς ἤ καί νά σκέπτεται τά μυστήρια, πού ἡ Ἐκκλησία φυλάει στό πιό βαθύ μέρος τῆς ἐσωτερικῆς συνειδήσεώς της. Ἐδῶ κάθε προφερόμενος λόγος φαίνεται χονδροειδῆς καί κάθε ἀπόπειρα διατυπώσεως φαίνεται ἱεροσυλία», θά μᾶς ἔλεγε ὁ Βλαδ. Λόσκι.

Ὡστόσο, ἄς τελειώσουμε μέ μία ὑπέροχη ἀποστροφή, πού κάνει ὁ ἱερός συγγραφεύς πρός τήν Παρθένο. «Πῶς νά σέ προσφωνήσουμε Ἐσένα, Παναγία Παρθένε, πού δέν ὑπάρχει τίποτε ἀντάξί σου ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους. Γιατί τά δικά μας τά λόγια εἶναι γήινα. Ἐνῶ Σύ ξεπέρασες ὅλου τοῦ κόσμου τίς κορυφές. Ἄν λοιπόν χρειάζεται νά Σοῦ προσφερθοῦν λόγοι τιμητικοί, αὐτό νομίζω πῶς πρέπει νά εἶναι ἔργο Ἀγγέλων, νοῦ χειρουβικοῦ, πυρίνης γλώσσας. Γι'αυτό καί μεῖς καταλήγουμε στήν προσφώνηση τοῦ Γαβριήλ, τιμώντες ἔτσι καί τήν δική μας τήν ὁμιλία: «Χαίρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετά σου»! Ἀλλά δῶσε, Παρθένε, ὄχι μόνο νά μιλάμε γιά ὅσα φέρνουν τιμή καί δόξα σ'Αὐτόν καί σ' Ἐσένα, πού τόν γέννησες, ἀλλά καί νά τά ἐφαρμόζουμε. Προετοίμασέ μας δηλαδή νά γίνουμε καί μεῖς οἰκητήρια δικά Του γιατί σ'Αὐτόν ἀρμόζει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν».¹

¹ Ἀπό τό βιβλίον «ΠΑΤΕΡΙΚΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ».

Λόγος εἰς τό «Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας»

*

*Τοῦ Αρχιμ. Χρυσσοτόμου Κ. Παπαθανασίου
Τεροκήρυκος Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν*

Ὁ Κύριος περιπατεῖ στὴν ἀκρογιαλιά τῆς Γαλιλαίας. Καὶ ἐκεῖ «εἶδε δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς· καὶ λέγει αὐτοῖς· δεῦτε ὀπίσω μου καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων· οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ» (Ματθ. 4, 18-20). Διάλεξε ὁ Χριστός, ὡς πολύτιμα κοχύλια, δύο ἀπὸ τοὺς πρῶτους μαθητὲς Του, τὸν Πέτρο καὶ τὸν Ἀνδρέα. Ἐπειτα ἠκολούθησαν καὶ ἄλλοι στὴν ἱερῇ, θείᾳ αὐτῇ πρόσκληση τοῦ Κυρίου.

Ὡστόσο ἀξίζει νὰ μείνουμε σὲ μία λέξη τοῦ βιβλικοῦ κειμένου. Στὴ λέξη θάλασσα. Ἀλήθεια τί θὰ εἶχε νὰ μᾶς πεῖ ἡ λέξη αὐτὴ ἢ καλύτερα ἢ ὑγρὰ αὐτὴ μάζα ἢ ὁποῖα καλύπτει σχεδὸν τὰ ¾ τῆς ἐπιφάνειας τῆς γῆς καὶ ἢ ὁποῖα πολλὰς φορές ἀναφέρεται σὲ τόσα καὶ τόσα κείμενα ἱστορικῶν, φυσικῶν, ποιητῶν καὶ ἄλλων λογοτεχνῶν, ἐπιστημῶν.

Στὴ μυθολογία βέβαια γίνεται καὶ ἐκεῖ λόγος, ἀκριβῶς ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος δοκιμάζει μπροστὰ στὴ θάλασσα τὸ αἶσθημα μιᾶς φοβερῆς δύναμης ποὺ δὲν μπορεῖ εὐκόλα νὰ δαμάσει. Ἔτσι τὴν θεοποιεῖ, λαμβάνει μορφή θηρίου, γίνεται δράκων, «θεὸς θαλάσσης».

Στὴν Βίβλο, ὅμως, ἡ θάλασσα εἶναι θεῖο δημιούργημα, κτίσμα τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ διαβάζουμε στὸ πρῶτο κεφάλαιο καὶ στὸ πρῶτο βιβλίον τῆς Ἁγίας Γραφῆς τὴν Γένεση κατὰ τὴν τρίτη ἡμέρα τῆς δημιουργίας. «Καὶ εἶπεν ὁ Θεός· συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν καὶ ὀφθείτω ἡ ξηρὰ. Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν καὶ ὤφθη ἡ ξηρὰ. Καὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεὸς τὴν ξηρὰν γῆν καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας. Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλόν» (Γεν. 1, 9-10). Καὶ ἀκόμη περισσότερο, ἔρχεται αὐτὴ

ή θάλασσα, ως την αναφέρει ο Ψαλμωδός, και έξυμνει τον Δημιουργό της. «Αίνεσάτωσαν αὐτὸν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ, θάλασσα καὶ πάντα τὰ ἔρποντα ἐν αὐτῇ» (Ψ. 68, 35). Ιδιαίτερος δὲ ὁ περίφημος Προοιμιακὸς Ψαλμὸς, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν ψαλμὸς – ὕμνος τῆς δημιουργίας μὲ ὑψηλὴ καὶ θεόπνευστη λυρική ποίηση, ἀναφέρει τὴν θάλασσα μεταξὺ τῶν κτισμάτων τοῦ Θεοῦ καὶ τονίζεται: «Αὕτη ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος, ἐκεῖ ἔρπετὰ ὧν οὐκ ἔστι ἀριθμὸς, ζωὰ μικρὰ μετὰ μεγάλων, ἐκεῖ πλοῖα διαπορεύονται...» (Ψ. 103, 25-26). Ὁ δὲ ὕμνος τῶν Τριῶν Παίδων ἐν καμίνῳ ἐπίσης ὁμιλεῖ ὅτι καὶ ἡ θάλασσα δοξάζει τὸν Κύριον ὅταν λέγει: «εὐλογεῖτε, θάλασσα καὶ ποταμοί, τὸν Κύριον ὕμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας» (Δανιήλ, 3, 54).

Ἐκεῖ ὅμως ποὺ πραγματικὰ ἀγιάζεται ἡ θάλασσα συμβαίνει τοῦτο μὲ τὴν παρουσία τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς εἶναι κοντὰ στὴ θάλασσα. Ὅπως εἶδαμε, ἐπιλέγει ὡς μαθητὲς Του ἀνθρώπους τῆς θάλασσας, ἀλιεῖς, ἐνῶ θὰ μπορούσε ἀπὸ ἄλλη κατηγορία ἀνθρώπων. Ὅμως καὶ αὐτὸ ἔχει τὴν σημασία του. Ἐπειτα ὁ Κύριος περιπατεῖ ἐπὶ τῆς θαλάσσης (Ματθ. 14, 25). Ἀλλοτε τὴν διατάσσει μὲ τὸν λόγο του ὅταν εἶναι τεταραγμένη καὶ φέρει τὸν κίνδυνο τοῦ καταποντισμοῦ τῶν μαθητῶν, λέγοντας, «σιῶπα – πεφίμωσο» (Μαρκ. 4, 39). Χρησιμοποιεῖ ἀκόμη τὸ πλοιάριο ὡς ἄμβωνα γιὰ νὰ διδάξει τὸν λαὸ (Ματθ. 13, 1-3) καὶ φέρει εἰκόνες ἀπὸ τὴν θάλασσα ἢ καὶ ἀποτελεῖ ἡ θάλασσα μέρος τῆς θείας διδασκαλίας Του. Ὡς π.χ. ὅταν θέλει νὰ μιλήσει γιὰ τὸν σκανδαλισμὸ τότε λέγει: «Ὅς δ' ἂν σκανδαλίση ἓνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὄνικος εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης» (Ματθ. 18, 6), ἢ κατὰ τὴν θεραπεία τοῦ δαιμονιζομένου ἐπιτρέπει στὴν ἀγέλη τῶν χοίρων, ὅπου εἶχαν εἰσέλθει οἱ δαίμονες νὰ ριφθοῦν στὴ θάλασσα «καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρηνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν ἦσαν δὲ ὡς δισχίλιοι καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσει» (Μαρκ. 5, 13). Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν Ἀνάστασίν Του, πάλιν ἐμφανίζεται στοὺς μαθητὲς Του «ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος» (Ἰω. 21, 1) ὅπως χαρακτηριστικὰ μᾶς ἀναφέρει καὶ τὸ 10^ο Ἑωθινὸ Εὐαγγέλιο.

Κατὰ συνέπειαν στὸ ὅλο διδακτικὸ πλαίσιο ἡ θάλασσα λαμβάνει πολλοὺς θεολογικοὺς καὶ πνευματικοὺς συμβολισμούς. Ἡ ἀλληγορικὴ μέθοδος ἐν προκειμένῳ εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὴ γιὰ λόγους ψυχικῆς οἰκοδομῆς καὶ ὠφέλειας.

Θέματα καὶ ὄροι ποὺ ἔχουν σχέση μετὰ τὴν θάλασσα πλειστάκις γίνονται ἀντικείμενο τοῦ περιεχομένου τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Ὅπως π.χ. ἡ ἄμμος, τὸ ἄλας, τὰ δίχτυα ἢ ἡ σαγήνη ἢ τὸ ἀμφίβληστρον, ὁ ἰχθύς, τὸ πλοιάριον ἢ ἡ ναῦς, τὸ πηδάλιον, ἡ ἄγκυρα κ.ά. Μετὰ τὴν οἰκία, ποὺ κτίσθηκε ἐπάνω στὴν ἄμμο καὶ ὅταν ἔπεσε ἡ βροχὴ καὶ ἤλθαν οἱ ποταμοὶ καὶ φύσηξαν οἱ ἄνεμοι καὶ κατέπεσε αὐτή, ἔρχεται ὁ Κύριος καὶ φέρει αὐτὸ τὸ παράδειγμα γιὰ νὰ δηλώσει τοὺς ἀνοήτους ἐκείνους ἀνθρώπους οἱ ὅποιοι ἀκούουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ δὲν τὸν ἐφαρμόζουν (Ματθ. 7, 26-27).

Τὸ ἄλας θὰ χρησιμοποιήσῃ ὁ Χριστὸς γιὰ νὰ διδάξῃ ὅτι οἱ χριστιανοὶ ὀφείλουν νὰ εἶναι ὡς τὸ ἄλας, δηλ. μετὰ τὴν συμπεριφορὰ τους νὰ νοστιμίζουν τὴν ζωὴν καὶ νὰ προλαμβάνουν τὴν ἡθικὴ σαπίλα (Ματθ. 5, 13). Τὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν θὰ παρομοιάσῃ μετὰ τὴν σαγήνη, δηλ. τὸ δίχτυο ποὺ ρίχτηκε στὴ θάλασσα καὶ περιέκλειε ψάρια ἀπὸ κάθε εἶδος καὶ ὅταν γέμισε τὸ ἀνέβασαν οἱ ψαράδες ἀπὸ τὸ βάθος στὴν παραλία καὶ ἀφοῦ κάθισαν, μάζευσαν τὰ καλὰ ψάρια στὰ ἄγγεῖα, τὰ δὲ ἄλλα τὰ ἀκατάλληλα καὶ ἐπιβλαβῆ τὰ πέταξαν. Ἔτσι θὰ γίνῃ καὶ στὴ συντέλεια τοῦ αἰῶνος· θὰ ἐξέλθουν οἱ ἄγγελοι ἀπὸ τὸν οὐρανὸ γιὰ νὰ συγκεντρώσουν τοὺς ἀνθρώπους καὶ θὰ τοὺς ξεχωρίσουν ἀναλόγως (Ματθ. 13, 47-50).

Ἡ ἄγκυρα εἶναι τὸ σύμβολο τῆς ἐλπίδος γιὰ τοὺς πιστοὺς, ὡς ὠραιότατα τὸ γράφει ὁ Ἀπ. Παῦλος, ὅτι τὴν προκειμένη ἐλπίδα τὴν ἔχουμε «ὡς ἄγκυραν τῆς ψυχῆς ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν» (Ἐβρ. 6, 19). Ἡ λέξη «ἰχθύς» θὰ ἀποτελέσῃ γιὰ τοὺς πρώτους χριστιανούς, ἰδίᾳ τῶν κατακομβῶν τὰ ἀρχικὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ. Ἐπειτα ἡ «ναῦς» συμβολίζει τὴν ὅλην Ἐκκλησίαν. Εἶναι ἡ νοπητὴ ναῦς, ὅπου ὡς λέγει ὁ ἁγ. Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης πολὺ χαρακτηριστικά: «Διὰ τῆς νηὸς ταύτης εἰκονίζεται ἡ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας, τρόπις (=ἡ καρὶνα) μὲν εἶναι ἡ πρὸς τὴν ἁγίαν Τριάδα ὀρθόδοξος πίστις. Δοκοὶ δὲ καὶ σανίδες, τὰ τῆς πίστεως δόγματα καὶ αἱ παραδόσεις. Ἰστός, ὁ Σταυρός, ἄρμενα (=τὰ πανιά τοῦ πλοίου), ἡ

Ἐλπίς καί Ἀγάπη. Κυβερνήτης, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Πρωρεῖς καί ναῦται, οἱ Ἀπόστολοι, καί οἱ τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι, καί Κληρικοί πάντες. Γραμματικοί καί νοτάριοι, οἱ κατὰ καιροῦς διδάσκαλοι. Ἐπιβάται, ἅπαντες οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοί. Θάλασσα, ὁ παρῶν βίος. Πνεῦμα γαληνόν καί ζεφύριον, αἱ τοῦ ἁγίου Πνεύματος πνοαί τε καί χάριτες. Ἄνεμοι, οἱ κατ' αὐτῆς πειρασμοί, Πηδάλιον δὲ αὐτῆς, δι' οὗ πρὸς τὸν οὐράνιον λιμένα ἰθύνεται, ἡ Βίβλος τῶν ἱερῶν Κανόνων ἐστίν».

Καὶ ἄλλες ἀκόμη ἔννοιες πνευματικοῦ περιεχομένου βρίσκουμε στὰ ἱερά κείμενα μὲ βάση τὴν θάλασσα.

Ὁ Προφήτης Ἡσαΐας ὁμιλεῖ γιὰ «βοή θαλάσσης» ὅταν περιγράφει τὴν τιμωρία ποὺ περιμένει τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἀνόμους. Ὁ Προφήτης Ἰωνᾶς λέγει ὅτι «ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου καὶ εἰσήκουσέ μου» (Ἰων. 2,3) παρ' ὅτι βρισκόταν «εἰς βάθη καρδίας θαλάσσης (Ἰων. 2, 4). Ὁ δὲ Ἀπ. Παῦλος στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολήν του θὰ ἔλθει καὶ θὰ ὑπενθυμίσει τὸ θαῦμα τῆς διαβάσεως τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης τῶν Ἰσραηλιτῶν (Ἑβρ. 11, 29) μαζὶ βεβαίως καὶ μὲ ἄλλα θαυμαστὰ γεγονότα, ὅταν ὁ Ἀπόστολος θέλει νὰ τονώσει τὴν πίστη στὸν ἀληθινὸ Θεό. Μάλιστα ὁ Ἀπ. Παῦλος γνώριζε καλῶς τὰ τῆς θαλάσσης ἀφοῦ ὅπως γράφει «τρὶς ἐναυάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα» (Β' Κορ. 11, 25) καὶ ὀλίγον παρακάτω θὰ προσθέσει μεταξὺ τῶν πολλῶν κινδύνων ποὺ διέτρεξε καὶ τοὺς κινδύνους «ἐν θαλάσῃ». Εἶναι ὅμως χαρακτηριστικὸ ὅτι εἶναι πεπεισμένος ὅτι ὅπως ἔχει ἀπεραντωσύνη ἡ θάλασσα, ἔτσι εἶναι καὶ ἡ ἀπεραντωσύνη τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ποὺ πάντοτε τὸν ἔσωζε ἀπὸ τοὺς θαλάσσιους αὐτοὺς κινδύνους, τὶς τρικυμίες καὶ τὰ ναυάγια.

Αὐτὴ ἡ ἀπεραντωσύνη τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ μᾶς ὁδηγεῖ βέβαια στὴν αὐτογνωσία τῆς δικῆς μας ἀνθρώπινης μικρότητας. Τί εἴμαστε οἱ ἄνθρωποι μπροστὰ στὴ μεγαλωσύνη τοῦ Θεοῦ. Καὶ οἱ θεοφόροι ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας πολλάκις λαμβάνουν εἰκόνες ἀπὸ τὴν θάλασσα γιὰ νὰ διδάξουν τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Θάλασσα εἶναι ὁ ἡμέτερος βίος θὰ μᾶς πεῖ ὁ Γρηγόριος ὁ θεολόγος. Ἡ θάλασσα συμβολίζει τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε, ὡς ἡ θάλασσα, εἶναι τεταραγμένος καὶ κυματώδης καὶ ἄλλοτε γαλήνιος καὶ ἤρεμος.

Αγριεύει ο άνθρωπος, ταρασσεται από την συνείδησή του όταν αμαρτάνει αλλά και ήρεμεί και γαληνεύει όταν έχει καθαρή καρδιά. Ο Μέγας Βασίλειος έρμηνεύοντας την «Έξαήμερον» αφιερώνει ειδικό κεφάλαιο για την θάλασσα και προχωρεί σε σπουδαία διδάγματα από τον κόσμο της θάλασσας. Ωραιότατος είναι και ένας διάλογος μεταξύ ξηράς και θάλασσας, που μας παραθέτει ο Γ. Χρυσόστομος, για το ποιο δημιούργημα είναι ανώτερο, όπου ο Χριστός φέρει την «συμφιλίωση». Αλλά και ο Κύριλλος Αλεξανδρείας έχοντας ενώπιόν του στην ακροθαλασσιά της Μεσογείου τον όρίζοντα, θα φέρει τον ιερό στοχασμό ότι η χριστιανική ζωή δεν περικλείεται αλλά ανοίγεται, έχει όρίζοντα, πορεία προς την θεογνωσία. Είναι κίνηση και όχι στάση.

Αλλά όφείλουμε να επισημάνουμε ότι η θάλασσα ιδιαίτερα για μας τους Έλληνες τυγχάνει εξαιρετικά οικεία. Είναι η πατρίδα μας χώρα με πολλές θαλάσσιες εκτάσεις, το Αιγαίο πέλαγος, το Ιόνιο, το Κρητικό, το Μυρτώο και τόσα άλλα, με τα νησιά μας μικρά και μεγάλα, ακόμη τις βραχονησίδες μας, τους νησιώτες μας και όλους τους ανθρώπους της θάλασσας, τους έγγυς και τους μακράν. Τώ όντι τους έχουμε στη σκέψη μας και στην προσευχή μας. Τόν άπλό ψαρά και τόν μοναδικό ίσως κάτοικο της άγονης γραμμής που ύψώνει την έλληνική σημαία, αλλά και τόν έμπειρο κυβερνήτη και τόν ένδοξο ναύαρχο. Η άπεραντωσύνη της αγάπης του Παντοδυνάμου Θεού να τους διαφυλάττει και ένδυναμώνει.

Μιά που η Αποκάλυψη κλείνει την όλη Αγία Γραφή, ας περατώσουμε και μεϊς τόν λόγο, με λόγο από τόν προφητικό και έσχατολογικό αυτό βιβλίο. Αναφέρει η Αποκάλυψη ότι στον ούρανό είναι ο Θεός επί θρόνου δοξολογούμενος και μπροστά σ' αυτόν τόν ούράνιο θρόνο άπλώνεται «θάλασσα ύαλίνη όμοία κρυστάλλω» (Αποκ. 4, 6), σύμβολο μιās γαλήνης και ειρήνης σ' ένα ανακαινισμένο πλέον σύμπαν, όπου είναι όλόκληρη η όρατή και άόρατη δημιουργία. Ακούγεται συνάμα ο λόγος «ανάβα ώδε» (Αποκ. 4, 1).

Αλήθεια, μακάρι ν' άξιωθοΰμε αυτής της πνευματικής αναβάσεως, έγγυς του θρόνου του Θεού.

Χίος καί Χιοί στήν πορεία τοῦ Ἔθνους

Τοῦ κ. Παναγιώτη Γ. Νικολόπουλου
Ὁμοτίμου Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Ἐπί τιμῆ Ἀντοῦ Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης

Β'

Κατά τήν διάρκειαν τῆς Τουρκοκρατίας δέν εἶναι μόνον ἡ στέρσις τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας πού ἐστενοχωροῦσε τόν λαόν, δέν ἦσαν μόνον τά βαρέα δασύματα πού ὑπεχρεώνοντο οἱ ὑπόδουλοι νά δίδουν ὄχι μόνον στίς ἐπίσημες κρατικές ἀρχές ἀλλά καί σέ ἄλλους παρατρεχάμενους τῶν κρατούντων, δέν εἶναι μόνον ἡ ἔλλειψις ἀσφαλείας γιά τήν οἰκογενειακὴν ἐστίαν, ἦταν καί ἡ πολλαπλῶς μεθοδευμένη ἐθνική καί θρησκευτική ἀλλοτρίωσις. Ἡ ἀλλαξοποσία τῶν ὑποδούλων Χριστιανῶν ἦταν βαθειά ἐπιθυμία τῶν Ἀγαρηῶν κυριάρχων.

Ὅμως σέ ὅλον τόν Ἑλληνικόν χώρον καί σέ ὅλες τίς ἐπί μέρους περιόδους τῆς Τουρκοκρατίας ὑπῆρξαν ἀναστήματα τά ὁποῖα μέ αὐταπάρησιν ἀντέστησαν στόν ἐξισλαμισμὸν των, ἀντέστησαν στήν ἀρνησιπατορίαν των. Ἡ Χίος εἶχε κατά κάποιον τρόπον εὐνοηθῆ ἀπό τόν ἀλλόθρησκον δυνάστην καί εἶχε κάποιαν εὐνοϊκώτερη μεταχείρισι ἐναντι τῶν ὑποδούλων ἄλλων Ἑλληνικῶν περιοχῶν, δεδομένου ὅτι ἦταν τό νησί τῆς Βαλιδέ, δηλαδή τῆς μητέρας τοῦ Σουλτάνου. Ὅμως αὐτή ἡ εὐνοϊκώτερη μεταχείρισις οὐδόπως ἐμείωσε τήν ἐμμονήν στήν πατριον πίστιν, τήν διατήρησιν τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος.

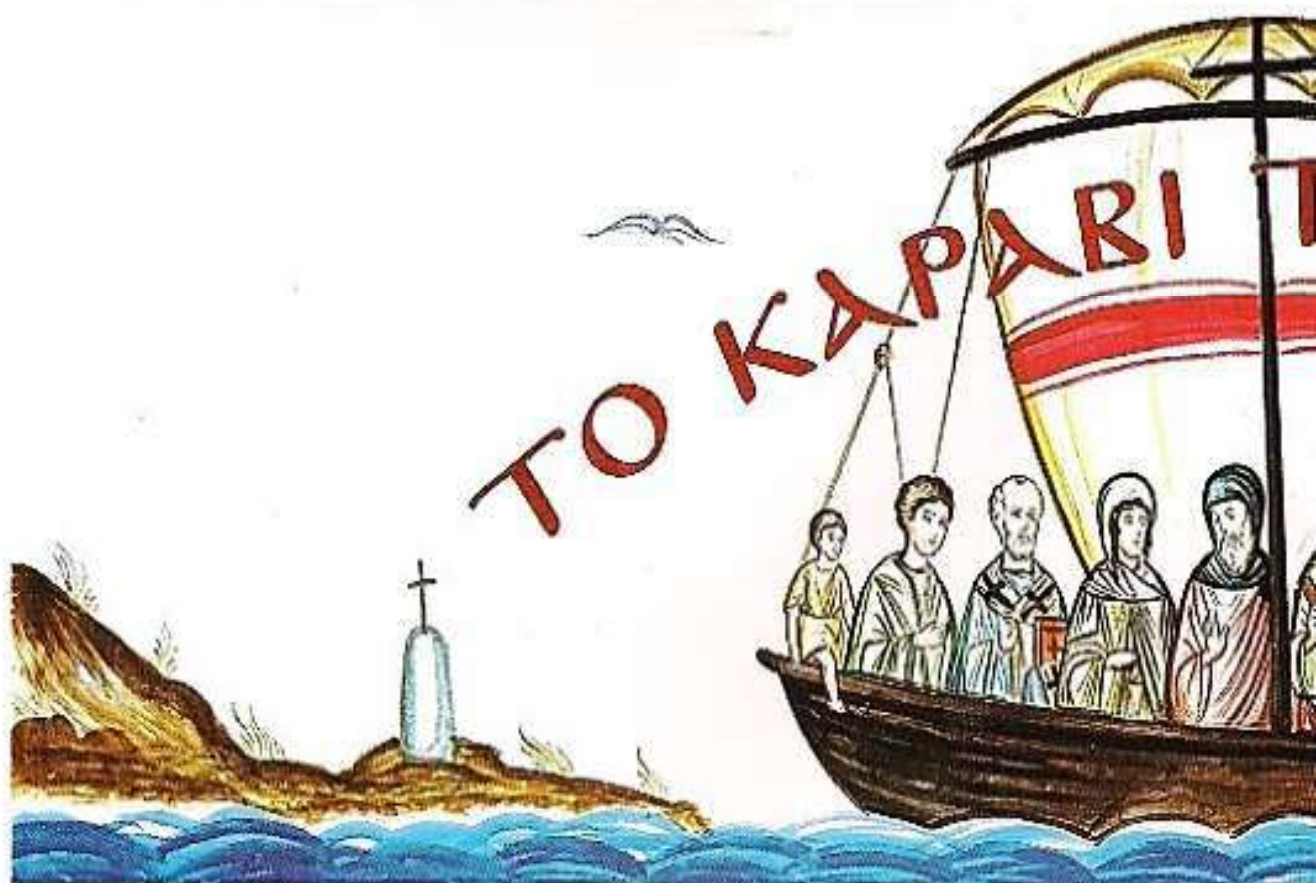
Στήν χορείαν τῶν νέων μαρτύρων τῆς πίστεως πού ἀνεδείχθησαν σέ ὅλον τόν Ἑλληνικόν χώρον ἔχει καί ἡ Χίος νά ἐπιδείξη τούς μάρτυρές της. Οἱ ὁποῖοι, ὅπως γράφει ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης, «διά νά φυλάξουν τήν ἐλευθερίαν καί τήν εὐγένειαν τῆς Χριστιανικῆς ἡμῶν πίστεως κατεφρόνησαν πλοῦτον, δόξαν, ἡδονάς, κάθε ἄλλην σωματικὴν ἀπόλαυσιν καί παρέδωκαν προθύμως τόν ἑαυτὸν τους εἰς θάνατον. Καί αὐτά ὑποκάτω εἰς τόν σκληρόν ζυγόν καί τήν αἰχμαλωσίαν τῶν νῦν κρατούντων».

Εἰς τήν Χίον, σημειώνει ὁ Κωνσταντῖνος Ἀμαντος, παρὰ τά πολλά προνόμια, εἶχαμεν πολλούς νεομάρτυρας. Εἶναι λοιπόν ὁ ἅγιος Δημήτριος ὁ Χίος, ὁ ὁποῖος ἐμαρτύρησε τό 1802 καί ἐορτάζεται τήν 29ην Ἰανουαρίου. Εἶναι ὁ Νεομάρτυς Γεώργιος ὁ Χίος, ὁ ὁποῖος ἐμαρτύρησε στίς Κυδωνίες τό 1807 καί ἡ μνήμη του ἐορτάζεται τήν 26ην Νοεμβρίου. Εἶναι ὁ Νεομάρτυς Νικόλαος ὁ

ἡ συνέχεια στή σελίδα 18

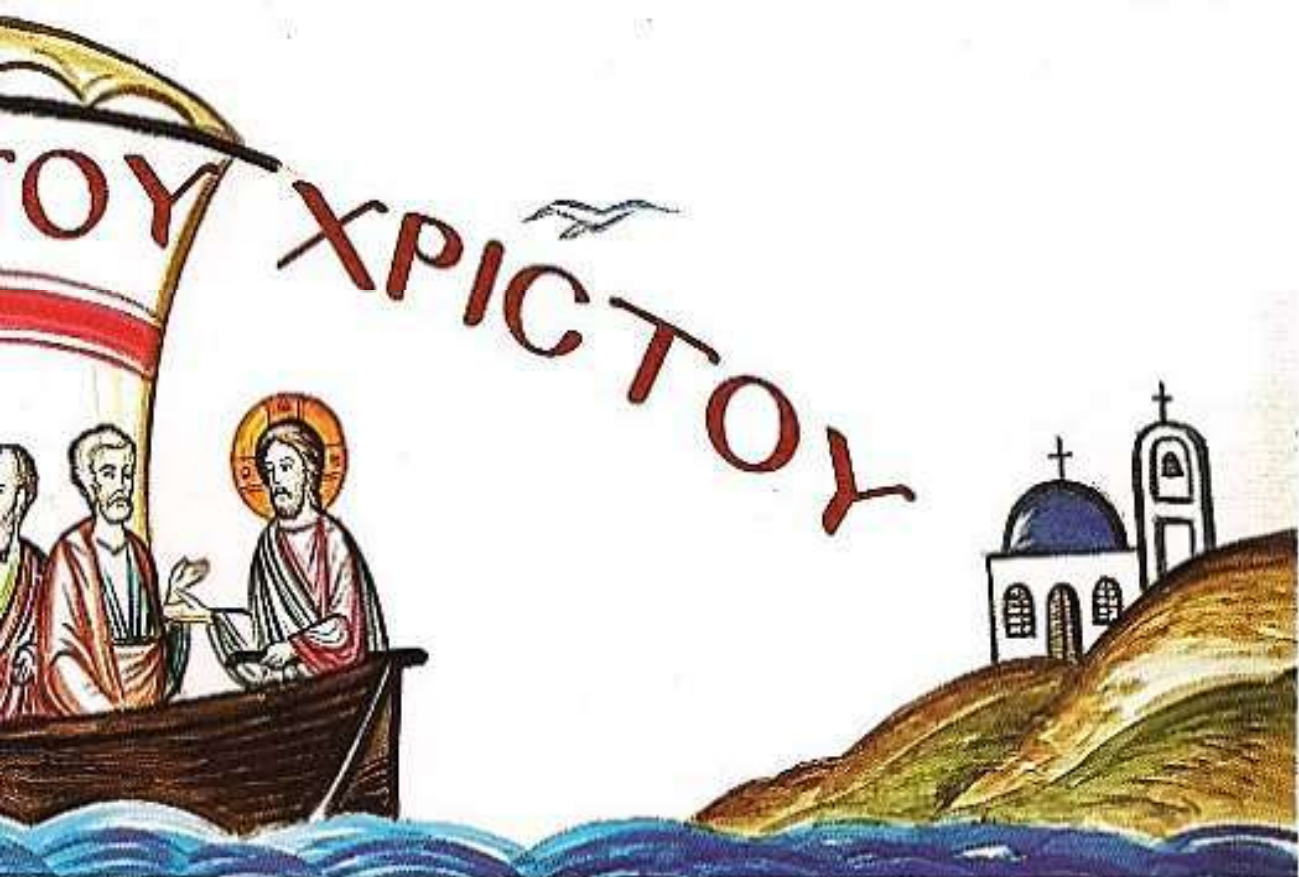
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ
& ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

ΤΟ ΚΑΡΑΒΙ Τ

ΚΑΤΑΚΚΗΝΩΣΙΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ 2017

ΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

παιδαγωγῆσον»

Χίος, ο οποίος έμαρτύρησεν τό 1754 και του οποίου η μνήμη τελείται τήν 31ην Ὀκτωβρίου. Αλλά και γυναίκες Νεομάρτυρες υπάρχουν, όπως η Παρθενομάρτυς Μαρκέλλα, η οποία έμαρτύρησε τό 1500 και η μνήμη της τελείται τήν 22αν Ἰουλίου. Ακόμη είναι οι άγιες γυναίκες που μέ τά έργα φιλανθρωπίας άνεκούφιζαν τόν ταλαιπωρούμενον υπόδουλον λαόν. Ὅπως είναι η Άγια Ματρώνα η Χιοπολίτις μέ έργα κοινωνικά και μετά τήν κοίμησίν της, τό 1462, μέ θαύματα.

Αλλά η Χίος επί Τουρκοκρατίας είχε αποβή, όπως και επί της εποχής τών μεγάλων διωγμών επί Ρωμαιοκρατίας, τόπος μαρτυρίου τών Χριστιανών και μάλιστα η συγκεκριμένη θέσις, τό Βουνάκι. Γι' αυτό και άρκετοί Χριστιανοί από άλλα μέρη του Ἑλληνισμοῦ έμαρτύρησαν εκεί, όπως ο Νεομάρτυς Άγγελής από τό Άργος τό 1803, οι Σταμάτιος και Ἰωάννης από τίς Σπέτσες, οι οποίοι έμαρτύρησαν στις 3 Φεβρουαρίου 1822, ο νεομάρτυς Θεόφιλος από τήν Ζάκυνθον, ο οποίος έμαρτύρησε τό 1635, ο Μάρκος ο Νέος από τήν Σμύρνην τό 1801. Μία θαυμαστή χορεία Νεομαρτύρων οι οποίοι έξαγίασαν μέ τό αίμά των τήν Χιακήν γήν και έγιναν ο άνακαινισμός όλης της ορθοδόξου πίστεως και παράδειγμα ύπομονής εις όλους τούς Χριστιανούς, όπου είναι αιχμάλωτοι, όπως γράφει ο Νικόδημος Άγιορείτης.

Γιά τόν Νεομάρτυρα Νικόλαον τόν Χιον, ο βιογράφος του, που είναι ο Νικηφόρος ιεροδιάκονος, ο Καρδαμυλίτης, γράφει: Ούτος ο νέος μάρτυς του Χριστού Νικόλαος ήτον από τήν περίφημον νήσον Χιον, από χωρίον Καρυαίς λεγόμενον, Χριστιανός άνωθεν από γονείς και προγόνους. Και ο μέν πατήρ αυτού άνομάζετο Πέτρος, η δέ μήτηρ του Σταματοῦ και όχι μόνον ήτον αυτός Χριστιανός κατά τήν ακολουθίαν του γένους, αλλά ήτον μάλιστα Χριστιανός και κατά τά Χριστιανικά ήθη εκ νεαρῶς του ήλικίας... Τέλος πάντων επειδή διά τών ειρημένων βασάνων ούτε η γνώμη του μετεβλήθη νά άρνηθῆ τόν Χριστόν ούτε απέθανεν, άγανακτήσαντες πλέον έζήτησαν φετουφάν από τόν μουφτήν διά νά τόν φονεύσουν τάχα νομίμως τόν δίκαιον οι άδικώτατοι και παρανομώτατοι, πλην δέν έδωκε φετουφάν κρίνοντάς το έναντίον εις τήν νομοθεσίαν των... αυτοί όμως άδίκως και έναντίον εις τούς νόμους των άπεφάσισαν τόν κατ' αυτού θάνατον... Τότε λοιπόν έβγάνοντές τον εκ της φυλακής τόν έφεραν εις τό Βουνάκι (εις μίαν πεδιάδα δηλαδή της πόλεως) εις τά έξω τειχεία της Σούδας του Κάστρου όλίγον πάρα κάτω από τό ζύγι του νερού και

ἐπιστρέφοντες ἀπό τό τζαμί ὅλοι οἱ ἀγάδες καβαλαραῖοι ἐστάθησαν τριγύρου καί τόν ἠρώτησαν τρεῖς φοραῖς, ἐάν ἦλθεν εἰς τόν νοῦν του νά τουρκεύσῃ καί αὐτός ὁ εὐλογημένος ταλαιπωρημένος ἀπό τόσων ἡμερῶν νηστείαν ἀτονισμένος ἀπό τόσας πολλές βασάνους καί τό περισσότερο διά νά δεῖξῃ ὅτι δέν τοῦς ψηφᾶ ὁλότελα δέν ἀπεκρίθη μέ λόγον τό ὄχι, ἀλλά μόνον μέ τήν ἀνάνευσιν τῆς κεφαλῆς.

Ἡ ὄσια Ματρώνα ἦτον ἀπό τήν νῆσον Χίον ἀπό τό χωρίον τό καλούμενον ἐπι καί σήμερον Βολισσόν, τό ὁποῖον εἶναι εἰς τό ἐπάνω καί βόρειον μέρος τῆς Χίου. Καί ὁ μέν πατήρ αὐτῆς ὠνομάζετο Λέων, ἡ δέ μήτηρ Ἄννα οἱ ὁποῖοι ἦσαν εὐσεβεῖς Χριστιανοί καί μέ ὄλα τά χριστιανικά ἦθη καί ἔργα κεκοσμημένοι, προσέτι καί εἰς τόν πλοῦτον καί εἰς τά ἄλλα κοσμικά ἀγαθά ἦσαν ἐπισημότεροι τῶν ἄλλων τοῦ χωρίου. Ἀπό τά πολλά καταγεγραμμένα θαῦματά της ἡ θεραπεία ἐνός Ἀγαρηνοῦ ὑπῆρξε ἐντυπωσιακή. Εἰς τήν Μαγνησίαν πόλιν ἐπίσημον τῆς Ἀνατολῆς ἦτον ἓνας Ἀγαρηνός πλούσιος πολλά καί ἀσθενήσας ἔμεινεν καθ' ὄλον τό ἀριστερόν μέρος τοῦ σώματός του ξηρός. Εἶχεν ὅμως αὐτός μίαν δούλην Χριστιανήν Μαρίαν ὀνομαζομένην, ἡ ὁποία βλέπουσα αὐτόν νά ἐξοδεύῃ τόν πλοῦτόν του ματαίως καί νά μή λαμβάνῃ θεραπείαν τόν παρακινεῖ νά ἔλθουν εἰς τήν Χίον εἰς τόν ναόν τῆς ὄσιας Ματρώνας. Πράγματι ἔρχονται εἰς τήν Χίον ὅπου ἡ ὄσια Ματρώνα τοῦ παρουσιάζεται καθ' ὕπνου καί τόν θεραπεύει. Ὁ Ἀγαρηνός ἀποτινάξας τόν ὕπνον ἐγνώρισε τόν ἑαυτόν του ὄλον ὑγιῆ χωρίς κανένα λείψανον τοῦ πάθους του καί οὕτως ἐκείνον μέν ἠλευθέρωσεν ἡ θαυματουργός Ματρώνα ἀπό τό πάθος, τήν δέ Μαρίαν ἠλευθέρωσεν ἀπό τήν σωματικήν δουλείαν καί τήν ψυχικήν της σωτηρίαν οἰκονόμησεν. Ὅτι ὁ Ἀγαρηνός ἐκεῖνος εἰς μέν τόν Ναόν τῆς Ἁγίας ἀφιέρωσε πολλά πράγματα, τήν δέ δούλην ἔλευθέρωσε καί τά χρειώδη πρός τήν ζωοτροφίαν της ἔδωκε. Τοῦτο τό θαῦμα κοινολογηθέν εἰς τήν Μαγνησίαν ἔκαμε μέγαν κρότον καί εἰς μεγάλην εὐλάβειαν πρός τήν Ἁγίαν ἐκίνησε τοῦς ἐκεῖ Χριστιανούς καί ἔκτοτε συνηθίζουσι καί ἔρχονται πολλοί ἀπό αὐτήν τήν χώραν ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῆς εἰς προσκύνησιν τῶν ἱερῶν λειψάνων.

Ὁ Fustel de Coulanges περιγράφει πολὺ καλά, ἴσως κάπως ὑπερβολικά, τήν διαγωγὴν τῶν Χίων κατὰ τήν Τουρκοκρατίαν. Ἡ Χίος γιά δύο αἰῶνες ἔδειχνε στήν Ἑλληνική φυλὴν τό δρόμο πού ἔπρεπε νά βαδίσῃ. Τῇ δίδασκε μέ τό παράδειγμά της νά ἐργάζεται καί νά πλουτίζει. Ὑστερα ἀντὶ νά ἀπελευθερώνεται ἀπό τήν ἐξάρτησιν νά τήν χρησιμοποιεῖ ὠφέλιμα γιά νά ὀργανώνεται. Νά

μαθαίνη νά διοικείται καί νά πολιτεύεται, τότε πού οί δοκιμές ἦταν ἀκίνδυνες. Νά δημιουργῆ μέσα στήν ἡσυχία τῆς ὑποταγῆς θεσμούς πού ἡ ἐλευθερία δέν θά τῆς ἔδινε τήν εὐκαιρία νά ἰδρῦση. Νά μιμεῖται, τέλεια ὑποτεταγμένη, ὅπως ἦταν, τούς ἐλεύθερους λαούς τῆς Δύσεως. Νά ἰδρῦη σχολές, νά διδάσκεται, νά ἀναγεννιέται ἠθικά... Τότε μέ τόν πλοῦτόν της, μέ τούς θεσμούς της καί τήν διανόησί της ἐπικράτησε μέσα στήν Τουρκική αὐτοκρατορία.

Ἰδού πῶς χαρακτηρίζει τήν κατάστασι στήν Χίον κατά τήν Τουρκοκρατίαν ὁ ἀείμνηστος Ἀπόστολος Βακαλόπουλος. Ἡ Χίος γράφει, εἰδυλιακό νησί, καταγοήτευε ὅλους τούς ἐπισκέπτες μέ τίς ὁμορφες, ὀμιλητικές καί πολιτισμένες γυναῖκες, πού φοροῦσαν πλούσιες φορεσιές, μέ τήν χαρούμενη γενικά διάθεσι τῶν κατοίκων, μέ τούς χορούς των κ.λ.π., μέ τίς ὠραίες οἰκοδομές, τά γραφικά ρυάκια πού πότιζαν τούς κήπους μέ τά λεμόνια, νεράτζια, ρόδια, ἐλιές κλπ. Ἄν δέν ἔβλεπε κανεῖς ἐδῶ καί ἐκεῖ μερικά τουρμπάνια (οἱ Τούρκοι ἦταν πολύ λίγοι) θά ἔλεγε ὅτι δέν ζῆ μέσα σέ Τουρκική ἐπικράτεια. Πάνω ἀπό 200 ἐκκλησίες καί 30 μοναστήρια κτυποῦσαν ἐλεύθερα τίς καμπάνες τους. Ὁρθόδοξοι καί Καθολικοὶ ζοῦσαν ἁρμονικά, οἱ θρησκευτικές ἐορτές ἐορτάζονταν ἐλεύθερα καί οἱ λιτανεῖες περνοῦσαν ἀνεμπόδιστα μέσα ἀπό τούς δρόμους. Τό 1621 ζοῦσαν στό νησί 50.000 Ὁρθόδοξοι, 4.000 Καθολικοὶ (εἶχαν καί ἐπίσκοπο) καί 4.000 Τούρκοι. Οἱ κάτοικοι εἶχαν ἀρκετές ἐλευθερίες καί προνόμια, ἦταν ἀγαπητοί στούς Τούρκους καί θεωροῦνταν οἱ καλύτεροι ὑπήκοοι τοῦ Σουλτάνου... Ἡ ἀρχουσα τάξη ἦταν συντεθειμένη ἀπό τήν ἀνάμειξη τοῦ φραγκικοῦ καί τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου... Τό ἑλληνικό ὅμως στοιχεῖο, ὅπως καί στά ἄλλα νησιά τοῦ Αἰγαίου καί στήν Κρήτη, κατάρθωσε μέ τήν συνεχῆ ἐλκτική του δύναμι νά ἀφομοιώσῃ τήν ξενική μειονότητα... Στή Χίο χάρη στήν παραγωγή καί ἐπεξεργασία τοῦ μεταξιοῦ καί τοῦ βαμβακιοῦ ὑπῆρχε ἐργασία γιά ὅλους... Τό κύριο ὅμως προϊόν τῆς Χίου πού ἐξαγόταν σέ ὅλες τίς χῶρες τῆς Μεσογείου ἀκόμη καί στή Γερμανία ἦταν ἡ μαστίχα... Γενικά ἡ Χίος ἦταν ἡ μεγαλύτερη ἀγορά τοῦ Αἰγαίου καί ἰδίως τῶν Κυκλάδων. Οἱ κάτοικοι τῆς Χίου συναγωνίζονταν στό ἐμπόριο μέ τούς Βενετούς, Ἀγγλους καί Ὀλλανδοῦς.

Ἡ ἐκρηξη τῆς Ἐπαναστάσεως εἶχε προκαλέσει ἐπαναστατικόν ἐνθουσιασμόν στούς κατοίκους τῆς Χίου, ὅμως ἡ σύνεσις τῶν Χίων ἀλλά καί τῆς ἐπισήμου Κυβερνήσεως, δηλαδή τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντου, δέν ὠδήγησε καί σέ ἐνοπλον ἐξέγερσιν. Ἡ γειτνίασις τῆς νήσου μέ τήν Μικράν Ἀσίαν καί τό εἰδικόν

ένδιαφέρον τοῦ Σουλτάνου γιά τήν Χίον ἦσαν ἀποτρεπτικοί παράγοντες. Ἀλλά ἡ ἐπιτυχία τῆς Ἐπαναστάσεως στήν Σάμον καί ἡ βαρεία φορολογία καί οἱ πιέσεις πού εἶχεν ἐπιβάλει ὁ νέος Τούρκος διοικητής τῆς Χίου Βεχίτ πασᾶς ἀνεθέρμαναν τήν ἐπαναστατικήν διάθεσιν τῶν Χίων. Ἔτσι μέ τήν ἀφιξιν τοῦ Λυκούργου Λογοθέτη τήν 10^{ην} Μαρτίου 1822 σέ ἓνα ἀφάνταστο παραλήρημα ἐνθουσιασμοῦ οἱ Χιοὶ συντάσσονται μαζί του καί κατορθώνουν νά κατατροπώσουν τοὺς Τούρκους μέσα εἰς τό κάστρον.

Ἡ ἀντίδρασις τοῦ Σουλτάνου εἶναι ἀστραπιαία. Στίς 30 Μαρτίου, Μεγάλη Πέμπτη, ὁ Καρά Ἀλῆς εὐρίσκεται ἤδη στίς βόρειες ἀκτές τῆς Χίου. Μέ ἰσχυρές δυνάμεις, 15.000 ἄνδρες, ἐπροχώρει στήν πόλι πρώτα, στά ἐνδότερα κατόπιν, μέ συνεχεῖς σφαγές. Ὑπολογίζεται ὅτι ἀπό ἓνα πληθυσμόν ἄνω τῶν 100.000 κατοίκων μόνον κάτι ὀλιγώτερον ἀπό 2.000 ἔμειναν στήν Χίον. Τριάντα χιλιάδες ἐθανατώθησαν καί αἰχμαλωτίσθησαν. Κατά ἄλλους ὑπολογισμούς οἱ νεκροὶ ἀνῆρχοντο σέ 23.000 καί οἱ αἰχμάλωτοι σέ 47.000. Ὅμως ἡ ἐκδίκησις τῶν Ἑλλήνων δέν ἄργησε καί τήν νύκτα τῆς 6^{ης} πρὸς τήν 7^{ην} Ἰουνίου ὁ Ψαρριανός Κωνσταντῖνος Κανάρης πυρπολεῖ τήν ναυαρχίδα μέ ἀποτέλεσμα νά φονευθοῦν ὅλοι σχεδόν οἱ ἀξιωματικοὶ καί τό λοιπόν πλήρωμα. Ὁ Καρά Ἀλῆς, ὁ ὁποῖος εἶχε τραυματισθῆ θανάσιμως, ἐξέπνευσε μόλις μετεφέρθη στήν ἀκτὴν. Βεβαίως στήν συνέχεια οἱ Τούρκοι ἐξηγριώθησαν, ἐπέπεσαν στά Μαστιχοχώρια, τά ὁποῖα εἶχαν μείνει ἀλώβητα ἀπό τήν προηγουμένην καταστροφὴν, καί ἐξώντωσαν ὅλους τοὺς κατοίκους.

Ὁ Δημήτριος Ἀγκνᾶς ὑπηρετήσεν ὡς ἀξιωματικὸς ὑπὸ τίς ὁδηγίαις τοῦ Θεοδώρου Γρίβα, τοῦ Νικήτα Σταματελοπούλου, τοῦ Χατζῆ Χρήστου καί παρευρέθη σέ διάφορες μάχαις, ὅπως στήν πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου, τῆς Κορίνθου, τῆς Τριπόλεως, κατὰ τοῦ Δράμαλη, στό Νεόκαστρον, στό Κρεμίδι, στά Μαγούλιανα, στά Τρίκορφα, κατὰ τίς φοβερές μάχαις μέ τοὺς Ἀραβες. Εἶχε ὑπὸ τίς ὁδηγίαις του ἀρκετοὺς ὀπλοφόρους. Ἀπὸ ἄλλο πιστοποιητικόν πού ὑπογράφουν ὁ Βάσος Μαυροβουνιώτης καί ὁ Δ. Καρατάσος πιστοποιεῖται ὅτι ὁ Ἀγκνᾶς ἐπολέμησε στά Σάλωνα, στήν Ἀθήνα, στό Τρίκερι, στήν Ἀταλάντη. Ὁ ἴδιος σημειώνει ὅτι καίτοι πολλάκις «ἐπλήρωσα μισθοὺς εἰς τοὺς μετ' ἐμοῦ ὀπλοφόρους καίτοι πολλάκις ἐν ἀνάγκῃ τοὺς ἐτροφοδότησα οὐδέποτε ἐζήτησα ἀποζημίωσιν. Δέν ἐζήτησα οὔτε στρατιωτικόν βαθμόν».

Ὁ Γεώργιος Βαφειαδάκης ὑπῆρξε καί αὐτὸς ἀγωνιστής. Σέ ἐκτενές ὑπόμνημά του ἐκθέτει τά τῆς δράσεώς του. Ἄς ἀκούσωμε

κάτι. Εἰς τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδος μου ἐσφάγη καὶ ἠχμαλωτίσθη ἡ οἰκογένειά μας εἰς τὸ φρούριον μετὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀρχόντων τῆς νήσου. Ἐκρεμάσθη ὁ αὐτάδελφος τῆς μακαρίτριας μητρὸς μου, ὁ Ἀλέξανδρος Σεβαστόπουλος, ἐπὶ τῆς Ὀθωμανικῆς ναυαρχίδος πυρποληθείσης παρὰ τοῦ Κανάρη, ἐκὰθ ἡ αὐταδέλφη τῆς μητρὸς μου ἡ Δέσποινα Δάλλα, ἀφοῦ ἐσφάγη ὁ ἀδελφὸς τῆς Ἰωάννης. Καὶ εὐτυχῶς εὑρεθεὶς ἀποκαταστημένος ὁ πατήρ μου εἰς Μελίτην καὶ χαίρων ἀγγλικὴν ἐθνικότητα διὰ τοῦ διοικητοῦ Μαιτλάνδου μὲ μεγάλα ποσὰ λύτρων "ἔσωσεν" ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν τὴν μητρυιάν μου καὶ τὸν αὐτάδελφόν μου. Διαμένων εἰς Μελίτην ἐσπούδαζον μέχρι τοῦ 1825. Ἀκολουθῶς διηγεῖται πῶς ἀπεφάσισε νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἀγωνισθῇ. Κατὰ τὸ ἔτος 1825 περὶ τὸν Ἰανουάριον διέβαινον ἀπὸ Μελίτην ἀπερχόμενοι διὰ τὴν Ἑλλάδα εἰκοσιτέσσαρες φιλέλληνες ὑπὸ τὴν συνοδίαν τοῦ κυρίου Πισκατόρη φίλοι τότε τοῦ ἐν Γαλλίᾳ Φιλελληνικοῦ Κομιτάτου. Τούτοις ἠκολούθησα οἰκεία θελήσει. Ἐπολέμησεν εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Τριπόλεως, εἰς τὸν ἀποκλεισμόν Μεσσηνιακῶν φρουρίων, εἰς τὸν ἀποκλεισμόν τοῦ Ὠρωποῦ, εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀλλὰ ἡ κυρία δρᾶσις του πραγματοποιεῖται εἰς τὴν Κρήτην.

Ὁ Νικόλαος Μουγιούδης ἐξ ἀρχῆς τῆς δράσεώς του ὑπηρέτησεν ὡς πυρπολιστὴς εἰς διάφορες ναυμαχίας, ὅπως τῆς Μεθώνης 29 Ἀπριλίου 1825 ὑπὸ τὸν Ἀναστάσιον Τομπάζην, ὅπου ἐκάησαν πολλὰ πλοῖα τῶν ἐχθρῶν.

Ἀπὸ τὴν Οἰκογένειαν Καράλη ἔχομεν τρεῖς ἀγωνιστὲς καὶ ὁ καθεὶς ἠγωνίσθη σὲ διαφορετικούς τομεῖς. Ὁ Ἰωάννης Καράλης ἀπαρχῆς μέχρι τέλους τοῦ Ἀγῶνος αὐθορμήτως προσεφέρθη καὶ ἀδιαλείπτως ὑπηρέτησεν ἄμισθος εἰς τὸν ἐθνικὸν στόλον εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ναυμαχίας κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν, εἰς τρεῖς ἐκστρατείας καὶ τέσσαρες ναυμαχίας, εἰς τὸ Σίγγρι, εἰς τὸ Κάβο ντ' Ὄρο, εἰς τὴν Κρήτην, εἰς τὴν Μοθοκόρωνα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὶς ναυμαχίας εἰς τὸ Μεσολόγγι, εἰς τὴν Σοῦδα. Ὁ Μάριος Καράλης ὑπηρέτησεν ὡς Γραμματεὺς εἰς τὸν Ἐθνικὸν στόλον ὑπὸ τὸν ἀντιναύαρχον Γ. Ἀνδρουτσον. Ὁ Μιχαὴλ Καράλης ἐχημάτισε στρατιωτικὸς καὶ ἔλαβεν ἐνεργητικὸν μέρος εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Φραγκοκάστελλου Σφακιῶν ὑπὸ τὸν Χατζημιχάλην, ὅπως καὶ εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Φαβιέρου εἰς τὴν Χίον, τὸ 1827.

Ὁ Ἀνδρέας Ζολώτας κατετάχθη καὶ ἠγωνίσθη μαζί μὲ τὰ Ψαριανά πλοῖα καὶ ἐφονεύθη κατὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ψαρῶν.

Ὁ Νικόλαος Σκαρβέλης εἶναι ξεχωριστὴ περίπτωση. Ἀπὸ τίς πρῶτες ἡμέρες πρὸ τῆς ἐκρήξεως τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς τὴν

Πελοπόννησον έχει καταταγῆ στόν Τερόν Λόχον ὑπό τόν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην. Μετά τήν ἀτυχῆ μάχην στό Δραγατσάνι κατέρχεται τόν Ἰούλιον τοῦ 1821 στήν Ἑλλάδα καί ἀπό τόν Ὀκτώβριον τοῦ ἰδίου ἔτους ὑπηρετεῖ στά τακτικά στρατιωτικά σώματα καθ' ὅλην τήν διάρκειαν τοῦ Ἀγῶνος ἀπό τό 1821 ἕως τό 1827. Ἔλαβε μέρος στήν πολιορκίαν τοῦ Ἀκροκορίνθου, τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, στό στρατόπεδον τῆς Γραβιάς, στήν ἐκστρατείαν τοῦ Φαβιέρου στήν Χίον. Ἐφθασε μέχρι τοῦ βαθμοῦ τοῦ Συνταγματάρχου καί ἐτιμήθη μέ τό Ἀργυροῦν καί τό Χρυσοῦν παράσημον.

Ὁ Ἰωάννης Παπαδόπουλος Μουσουρούλης εἶναι ἱερεὺς. Ἔλαβε μέρος στήν μάχην τῶν Θηβῶν, στά Τρίκορφα, στό Πέτα, στό Χάνι τῆς Γραβιάς, στό Ἀβαρίνον ὅπου συνελήφθη αἰχμάλωτος μαζί μέ τόν Χατζηχρήστον. Τήν πολεμικήν δρᾶσίν του βεβαιώνουν ὁ Ζατσηχρήστος, ὁ Μακρυγιάννης, ὁ Γιατράκος.

Ὁ Γρηγόριος Τσιμούρης ἦταν παιδί, μόλις 8 ἐτῶν, κατά τήν καταστροφῆν τῆς Χίου. Κατέφυγε στά Ψαρά καί ἀργότερα ἔφθασε στήν κυρίως Ἑλλάδα. Ἐνετάχθη στό σώμα τοῦ Κριεζιώτου καί ἔλαβε μέρος στίς μάχες στά Στύρα τῆς Καρυστίας, στά Βρυσάκια, στόν Ἀνωφουρίτην τῆς Εὐβοίας, στήν Ἐλευσίνα, στήν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως, στήν ἐκστρατείαν τῆς Χίου. Ἀργότερα κατατάσσεται στόν Βασιλικόν στρατόν.

Μεταξύ τῶν μαρτύρων τῆς πίστεως καί τοῦ Γένους ἀνήκουν βεβαίως πλὴν τῶν ἄλλων Χίων ὁ Διονύσιος Καλλιάρχης, μητροπολίτης Ἐφέσου, ἄνθρωπος τῶν Γραμμάτων καί τῆς κοινωνικῆς δράσεως, ὁ ὁποῖος ἀπηγγονίσθη μαζί μέ τόν πατριάρχη Γρηγόριον τόν Ε', ὁ σοφώτατος σχολάρχης τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, Μητροπολίτης Δωρόθεος Πρωῖος, ὁ ὁποῖος ἀπηγγονίσθη τήν 3^{ην} πρὸς 4^{ην} Ἰουνίου 1821, ὁ Μητροπολίτης Χίου Πλάτων Φραγκιάδης, διάδοχος τοῦ Δωροθέου Πρωῖου στήν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν, ὁ ὁποῖος ἀπηγγονίσθη μαζί μέ ἄλλους Χίους δμήρους τήν 23^{ην} Ἀπριλίου 1822.

Ἐπέμεινα κάπως περισσότερο στήν ἐνεργόν συμμετοχήν Χίων κατά τόν Ἀγῶνα, διότι πρέπει νά γνωσθῆ ὅτι οἱ Χῖοι δέν ἦσαν ἀμέτοχοι τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων.

Ὁ Δημήτριος Βικέλας ἔδωκε μίαν θαυμασίαν μυθιστορηματικὴν περιγραφὴν ἐνός νεαροῦ Χίου τῆς ἐποχῆς τῆς Ἐπαναστάσεως μέ τό πρωτοποριακόν γιά τήν ἐποχὴν μυθιστόρημα «Λουκῆς Λάρας». Ὁ Λουκῆς Λάρας εἶναι ἡ μυθιστορηματικὴ ἀπόδοσις ἐνός ὑπαρκτοῦ προσώπου, τοῦ Λουκῆ Ζίφου ἢ Τζίφου,

βιογραφίαν τοῦ ὁποίου ἐπεξεργάσθη κατά ἀριστουργηματικόν λογοτεχνικόν τρόπον ὁ Δημήτριος Βικέλας. Ὁ Λουκῆς Λάρας (ἢ τό πρότυπόν του ὁ Λουκάς Ζίφος) εἶναι ἕνας φιλήσυχος νέος Χίος, ὁ ὁποῖος ὑφίσταται ὅλες τίς περιπέτειες τῆς Ἐπαναστάσεως. Συμπάσχει καί ἐνθουσιάζεται μέ τήν Ἐπανάστασιν, ἀλλά δέν συμμετέχει ἐνεργῶς στά πεδία τῶν μαχῶν. Ἐπιδιώξις του εἶναι ἡ ἐπιβίωσις αὐτοῦ καί τῶν οἰκείων του, στόχον τόν ὁποῖον ἐπιτυγχάνει καί αὐτό εἶναι μία νίκη.

Ὅμως ὁ ἦρωσ τοῦ μυθιστορήματος σέ συνδυασμό μέ τήν ἄνευ οὐσιαστικῆς ἀντιστάσεως τρομεράν σφαγὴν τοῦ 1822 ἔδιδε στό εὐρύτερον μὴ Χιακόν κοινόν μίαν ἀπατηλὴν εἰκόνα τοῦ Χίου ὡς ἀπολέμου. Παραλλήλως τήν αὐτὴν εἰκόνα ἔδιδε καί ἡ βιογραφία ἐνός ἄλλου συγχρόνου Χίου ἐμπόρου, τοῦ Σταματίου Ἰωάννου Σέρμπου.

Ἀλλά ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπό τοὺς φακέλους τοῦ Ἀρχείου Ἀγωνιστῶν τῆς Ἐπαναστάσεως 1821 μέ τήν ἐκτεταμένην συμμετοχὴν Χίων πολεμιστῶν σέ πολλοὺς τομεῖς τοῦ Ἀγῶνος κάθε ἄλλο παρά ἀπόλεμος ἦταν ἡ παρουσία τῶν Χίων κατά τόν Ἀγῶνα τοῦ 1821.

Ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης καταστροφῆς τοῦ 1822 ἡ Χίος ἄργησε νά ἐπανεύρη τόν πρότερον ρυθμόν της καί μόλις κατά τήν δεκαετίαν τοῦ 1850 συνέρχεται. Τότε θά ἐπιμείνη στήν ἀνάπτυξιν τῆς παιδείας καί τό ἱστορικόν Γυμνάσιον θά ἀποβῆ τό κέντρον. Ἦδη τό 1839 στό Γυμνάσιον φοιτοῦν 300 μαθηταί καί οἱ ἔφοροι τῶν Σχολῶν τῆς Χίου ζητοῦν οἰκονομικές ἐνισχύσεις τόσον ἀπό τοὺς κατοίκους τῆς Χίου ὅσον καί τῶν παροικιῶν. Ἀλλά οἱ πρόσφυγες Χιοί, οἱ ὁποῖοι μετὰ τήν καταστροφὴν κατῴρθωσαν νά διαφύγουν καί ἐγκατεστάθησαν στήν Σῦρον, ἐδημιούργησαν ἐκεῖ μίαν ζωντανὴν Χιακὴν παροικίαν. Ὅσοι ἐπισκέπτονται τό κέντρον τῆς Ἐρμουπόλεως συγκινοῦνται διότι τοὺς θυμίζει ἔντονα τό κέντρον τῆς Χώρας. Μέ τήν ἐμπειρία τους στό εὐρωπαϊκὸ ἐμπόριο ἀναπτύσσουν τήν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν καί καθιστοῦν τό λιμάνι τῆς Σύρου ἀπό τὰ σημαντικώτερα τῆς Ἑλλάδος. Μέ τήν ἐμπορικὴ ναυτιλία θά ἀσχολοῦνται τώρα πλέον καί στήν γενέτειρα νῆσον.

Ἐάν γιά κάτι πρέπει νά ὑπερηφανεύεται ἡ Χίος καί οἱ Χιοί εἶναι ἡ ἐνασχόλησις μέ τὰ Γράμματα, ἡ καλλιέργεια τῆς Παιδείας, ἡ φροντίδα γιά σχολεῖα. Ἰδιαιτέρως κατά τίς περιόδους τῆς Γενουατοκρατίας καί τῆς Τουρκοκρατίας οἱ μαρτυρίες γιά τήν δραστηριότητα τῶν Χίων στόν τομέα τῶν Γραμμάτων εἶναι πολλές.

Ἀπό τόν ΙΣΤ' αἰ. προβάλλουν ἤδη διάφορες μορφές

διδασκάλων καὶ ἀνθρώπων τῶν Γραμμάτων. Στά μέσα τοῦ ΙΣΤ' αἰ. ὁ Ζακυνθινὸς Ἑρμόδωρος Λησταρχος δημιουργεῖ σχολεῖον στὴν Χίον καὶ διαμορφώνει σειρὰν μεταγενεστέρων διδασκάλων. Ὁ Κ. Ἄμαντος τὸν ἀποκαλεῖ εὐεργέτην τῆς Χίου. Μὲ τὴν κληροδοσίαν τῶν χιλίων δουκάτων καθὼς καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ ποῦ ἀφῆκεν (1596) ὁ Χίος λόγιος Ἑμμανουήλ Γλυζούσιος γιὰ τὴν ἀμοιβὴν διδασκάλου τὰ πράγματα καθίστανται πλέον εὐόλινα γιὰ τὴν παιδεία στὴν Χίον. Σπουδαία μορφή τοῦ ΙΖ' αἰ. εἶναι ὁ ἰατρός καὶ θεολόγος Γεώργιος Κορέσιος μὲ πλούσιον διδακτικὸν ἔργον. Πολύ ἐβοήθησε στὴν ἀνάπτυξιν τῶν σχολείων τῆς Χίου τὸ μέγα κληροδοτήμα ποῦ ὠρίσεν ὁ Λέων Ἀλλάτιος, scriptor τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ, ἐκ τῶν μεγάλων σοφῶν τοῦ ΙΣΤ' καὶ ΙΖ' αἰ. καὶ ὁ πολυγραφώτατος τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, μὲ τὸ ὅποῖον ἐστέλλοντο ὑπότροφοι στὴν Ρώμην. Ἀσφαλῶς τὸ κληροδοτήμα αὐτὸ ἐνετάσσετο στὴν πολιτικὴ τοῦ Βατικανοῦ γιὰ τὴν προσέλκυσιν στὸν καθολικισμόν ἢ στὴν Οὐνίαν νεαρῶν Ὁρθοδόξων. Ὅμως οἱ Ἕλληνες τὸ ἐξεμεταλλεύθησαν γιὰ νὰ προσπορισθοῦν Παιδείαν. Τὸ κληροδοτήμα ἴσχυσε μέχρι τοῦ 1791.

Σημαντικὴ κατὰ τὸν ΙΗ' αἰ. εἶναι ἡ προσωπικότης τοῦ Κωνσταντίνου Γορδάτου τοῦ ἐπονομαζομένου καὶ Λόλα. Τὸ σχολικόν ἔργον του εἶχε μεγάλην ἐπίδρασιν στὴν κοινωνικὴν ζωὴν τῆς Χίου. Ἰδιαιτέρως ἐφρόντισε τὴν ἀνάπτυξιν τῶν φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων. Ὁ Κ. Ἄμαντος σημειώνει ὅτι νέα περίοδος γιὰ τὰ σχολεῖα τῆς Χίου ἀρχίζει μὲ τὴν ἀφιξίν τοῦ Ἀθανασίου τοῦ Παρίου. Μετὰ τὸν Ἀθανάσιον τὸν Πάριον στίς ἀρχές τοῦ ΙΘ' αἰ. καλεῖται ὁ Χιακῆς καταγωγῆς Αἰγυπτιώτης Κωνσταντῖνος Βαρδαλάχος, διότι οἱ Χιοὶ ἤθελαν παραλλήλως πρὸς τὸν Νεόφυτον Βάμβαν καὶ ἄλλον ὀνομαστόν διδάσκαλον. Ὁ Νεόφυτος Βάμβας διακρίνεται γιὰ τὴν εὐθύτητα τοῦ πνεύματός του.

Χιακῆς καταγωγῆς, καίτοι ἐγεννήθη στὴν Κωνσταντινούπολιν, ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος ἠσχολήθη μὲ τὴν πολιτικὴν καὶ διέπρεψεν ὡς διπλωμάτης - σ' αὐτόν ὀφείλεται τὸ ἐπιτυχές 13^{ον} ἄρθρον τῆς συνθήκης τοῦ Κάρλοβιτς, 1699, ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν, - εἶναι συγχρόνως καὶ λόγιος, συγγραφεὺς πολλῶν ἔργων. Ἀσφαλῶς ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῆς εἶναι ἀπὸ τοὺς σοφοὺς τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος καὶ δικαίως ἀποτελεῖ τὸ καύχημα τῶν Χίων. Ἐβοήθησε τὸ Ἔθνος διὰ τῶν ἐκδόσεων κυρίως Ἀρχαίων Ἑλλήνων συγγραφέων, πολλὰς τῶν ὁποίων ἔγιναν μὲ τὴν οικονομικὴν ἀρωγὴν Χίων, ἀλλ' ἐνδιεφέρθη καὶ γιὰ τὴν προγονικὴν πατρίδα του, τὴν Χίον.

Ὁ Γάλλος διπλωμάτης de Marcellus πού ἐπισκέφθηκε τήν Σχολή τῆς Χίου τό 1820 τήν περιγράφει ὡς τό σπουδαιότερο ἴδρυμα σχεδόν θά ἔλεγα τό πιό φημισμένο Πανεπιστήμιο τῆς Ἑλλάδος... τεράστιο οἰκοδόμημα πρόσφατο, χτισμένο μέ ἔξοδα προυχόντων τοῦ νησιοῦ, πού συγκεντρώνει διδάσκοντες καί διδασκομένους. Δίπλα ἔχει προστεθῆ μία Βιβλιοθήκη. Εἶναι καλοκτισμένη, θολωτή, μέ μακριές ἀψίδες. Εἶναι ὡστόσο ἀνεπαρκῆς καί ἡ διοίκηση τοῦ Κολλεγίου σκέπτεται γιά νά τήν μεγαλώσῃ νά πάρῃ μερικούς γειτονικούς Χώρους.

Τιμοῦμε ἀπόψε τούς ἀγωνιστάς γιά τήν ἀπελευθέρωσιν τῆς Χίου τό 1912. Προσευχόμεθα γιά τήν ἀνάπαυσιν τῶν ψυχῶν ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἐφρονεύθησαν κατά τίς αἱματηρές μάχες. Καί ὑπερηφανευόμεθα γιά τό κατόρθωμα. Ἀλλά ἀντί γιά τήν ἔξιστόρησιν τῶν γεγονότων πού συγκροτοῦν τήν ἀπελευθέρωσιν ἐπροτιμήσαμεν μίαν πολύ περιληπτικήν καί σύντομον ἀνασκόπησιν. Γιά νά ὑπομνήσωμεν ὅτι ἡ Χίος στήν διαδρομήν τῶν αἰῶνων συνεπορεύθη μέ τό Γένος τῶν Ἑλλήνων σέ ὅλους τούς τομεῖς δράσεως. Στούς πολέμους, στίς αἰχμαλωσίς, στό ἐμπόριον, στήν παιδείαν. Διότι πέρα τῶν κατορθωμάτων ἡ συνοχή τοῦ Γένους ὑπερίσχυε.

Ἡ ἀπελευθέρωσις τῆς Χίου ἔδειξε τό σθένος τῶν μαχητῶν, ἀλλά καί τήν προετοιμασίαν τῶν ἡγετῶν μέ τόν κατάλληλον σχεδιασμόν. Ἐδειξε τόν ἡρωϊσμόν καί τήν ἀποφασιστικότητα τῶν ἀπελευθερωτῶν, ἀλλά καί τό πείσμα καί τήν ἐμμονήν τῶν ἀντιπάλων νά μῆ ἐπιτρέψουν ἕνα ἀπλόν περίπατον τήν ἀπελευθέρωσιν. Ἐτσι ἀνεδείχθη ἀκόμη περισσότερο ἡ ζωτικότης, ἡ ἰκανότης, τό φρόνημα τῶν Ἑλλήνων ἀγωνιστῶν.

Ἡ Χίος ἐλευθέρα ἐνηγκαλιζέτο τήν μητέρα πατρίδα ὄχι ὡς δυστυχῆς δούλη. Εἶχεν ὠργανωμένη διοίκησιν πού τήν ἀπέκτησε μέ τήν δημογεροντίαν. Εἶχε λαμπρόν ἐμπόριον καί ναυτιλίαν. Εἶχεν οἰκονομικήν εὐρωστίαν. Εἶχε ἐκλεκτά σχολεῖα καί ἀξιοθαύμαστον βιβλιοθήκην μέ ἀκτινοβολίαν. Εἶχε ἱστορίαν καί παράδοσιν. Εἶχε κληρον καί λαόν ἐτοίμους νά συμβάλουν στήν προκοπήν τῆς πατρίδος. Ἐκεῖνο πού ζητοῦσε ἀπό τήν μητέρα πατρίδα ἦταν μόνον ἕνα, τό ὁποῖον δέν εἶχεν. Ἐλευθερία.

* Ἡ παροῦσα ἐξεφωνήθη, τήν 11ην Νοεμβρίου 2008, ἡμέραν Τρίτην, εἰς τήν Ἀρχαιολογικήν Ἐταιρείαν Ἀθηνῶν εἰς ἐκδήλωσιν τῆς Χιακῆς Ἀδελφότητος Ἀτικοβοιωτίας «Ὁ Κοραῆς» ἐπί τῇ Ἐπετείῳ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Χίου ἀπό τόν τουρκικόν ζυγόν τό 1912.

ΕΙΜΑΣΤΕ ΚΑΙ ΘΑ ΠΑΡΑΜΕΙΝΟΥΜΕ

ΕΝΑΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΛΑΟΣ

*Γράφει ο Κωνσταντίνος Χολέβας.
Αρχισυντάκτης περιοδικού «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».*

Ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Νίκος Βούτσης πιστεύει ότι δέν είμαστε ένας Ορθόδοξος λαός, αλλά ένα σύγχρονο κράτος. Προσωπικά δέν αντιλαμβάνομαι γιατί τό ένα αποκλείει τό άλλο. Η Μ. Βρετανία θεωρείται σύγχρονο κράτος, αλλά ο Βασιλεύς ή ή Βασίλισσα είναι πάντοτε έπικεφαλής τής έπικρατούσης Ορησκείας και 26 Αγγλικανοί Έπίσκοποι ή άπλοι κληρικοί μετέχουν βάσει νόμου στη Βουλή τών Λόρδων.

Πρό όλίγων έτών στην Ιταλία προκλήθηκε μεγάλη άναστάτωση, διότι μία άθρη μητέρα προσέφυγε στο Εύρωπαϊκό Δικαστήριο Άνθρωπίνων Δικαιωμάτων μέ αίτημα νά μήν ύπάρχει στις σχολικές αίθουσες ο Έσταυρωμένος Ίησούς. Όλοι οί πολιτικοί της Ιταλίας, ακόμη και ή κομμουνίστρια βουλευτής Νατάλια Γκίνσμπουργκ, τάχθηκαν ύπέρ του Έσταυρωμένου ως θεμελίου της έθνικής και πολιτιστικής ταυτότητας τής χώρας. Τό Δικαστήριο, μετά από τή συγκλονιστική αντίδραση τών Ιταλών, δέχθηκε νά αλλάξει τήν άρχική του έτυμηγορία. Τελικά μέ διευρυμένη σύνθεση αποφάσισε ότι είναι δικαίωμα τής Ιταλίας νά άναρτά τόν Έσταυρωμένο σε όλες τις σχολικές αίθουσες, διότι ο Χριστιανισμός άποτελεί άναπόσπαστο στοιχείο τής έθνικής ταυτότητας τής χώρας. Δέν είναι σύγχρονο κράτος ή Ιταλία; Η μήπως είναι αντιδραστικός θεσμός τό Εύρωπαϊκό Δικαστήριο του Στρασβούργου;

Στήν πατρίδα μας ή Ορθοδοξία άποτελεί τή ρίζα μας, τό σπίτι μας, τήν ιδιοπροσωπία μας. Τό παρατηρούν πολλοί ξένοι, όπως ο άείμνηστος Γάλλος λογοτέχνης Ζάκ Λακαρριέρ, ο όποιος πρό 15 περίπου έτών είχε διαπιστώσει: «Ο Έλληνας μέσα στην

Ὁρθοδοξία νιώθει σάν στό σπίτι του». Ὁ αείμνηστος Βρετανός Βυζαντινολόγος Στήβεν Ράνσιμαν ἔγραψε στόν Ἐπίλογο τοῦ σπουδαίου βιβλίου του «Ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία ἐν αἰχμαλωσία»: «Κατά τή διάρκεια τῶν σκοτεινῶν αἰῶνων ἡ Ὁρθοδοξία διεφύλαξε τόν Ἑλληνισμό. Ἀλλά καί χωρίς τήν ἠθική δύναμη τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἡ ἴδια ἡ Ὁρθοδοξία πιθανόν νά εἶχε μαραζώσει!»!

Οἱ πρόγονοί μας, πού ἀγωνίσθηκαν γιά νά μᾶς ἐλευθερώσουν ἀπό τόν τουρκικό ζυγό, θεωροῦσαν τήν Ὁρθόδοξη Πίστη ἀπαραίτητο ὄρο ἐπιβίωσης τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, μιλώντας τό 1838 στούς μαθητές τοῦ πρώτου Γυμνασίου τῆς Ἀθήνας, τόνισε: «Ὅταν ἐπιάσαμε τά ἄρματα εἶπαμε πρῶτα ὑπέρ Πίστεως καί ὕστερα ὑπέρ Πατρίδος». Καί ὁ πρῶτος Κυβερνήτης τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος, ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας, ἀπαντοῦσε ὡς ἐξῆς στούς δυτικούς πολιτικούς καί διπλωμάτες, ὅταν τόν ρωτοῦσαν ποιοί εἶναι οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες:

«Τό Ἑλληνικόν Ἔθνος σύγκειται ἐκ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἀπό τῆς Ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως δέν ἔπαυσαν ὁμολογοῦντες τήν Ὁρθόδοξον Πίστιν καί τήν γλῶσσαν τῶν Πατέρων αὐτῶν λαλοῦντες».

Ὅσοι παρερμηνεύουν τήν ταυτότητά μας ἄς διαβάσουν τίς διδαχές τοῦ νεομάρτυρος Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ. Θά διαπιστώσουν ὅτι ἡ Ἑλληνορθόδοξη Παράδοση συνδυάζει τόν ὑγιή καί ἀφανάτιστο πατριωτισμό μέ τήν κοινωνική δικαιοσύνη καί τήν ἀλληλεγγύη πρὸς τόν συνάνθρωπο.

Εἴμαστε καί θά παραμείνουμε ἕνας Ὁρθόδοξος λαός.¹

¹ Ἄρθρο στήν ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, 20.8.2017

ΝΕΑΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

«Τό καράβι του Χριστού».

Μέ την Χάρη καί την Βοήθεια του Θεού ἐλειπούργησε ἐφέτος, γιά πρώτη φορά, ἡ Ἐκκλησιαστική Κατασκήνωση Αναγνωστών τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν στό Ἱερό Προσκύνημα Ἁγίας Μαρκέλλης ἀπό 16 ἕως 22 Αὐγούστου.

Στήν Κατασκήνωση ἐφιλοξενήθηκαν Αναγνώστες τῆς Χιακῆς Ἐκκλησίας ἡλικίας 12 ἕως 24 ἐτῶν, μαθητές Σχολείων ἢ Φοιτητές Πανεπιστημίων, μέ ἀριστες μάλιστα ἐπιδόσεις σιά μαθήματά τους. Ὁ Ἀρχηγός τῆς Κατασκηνώσεως Λίδεσιμώτατος Πρεσβύτερος π. Ἰωάννης Κατσούνης καί ὁ Ὑπαρχηγός κ. Ἀργύριος Στακιᾶς, Καθηγητής Φυσικῆς Ἀγωγῆς, ἔδωσαν στους Κατασκηνωτές τήν εὐκαιρία συμμετοχῆς στήν λατρευτική ζωή τῆς Ἐκκλησίας, τήν μελέτη του Λόγου του Θεοῦ, τήν γνώση τῆς Ἱστορίας μας, τόν προβληματισμό, ἀπό ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς, γύρω ἀπό σύγχρονα θέματα, πού ἀπασχολοῦν τοὺς νέους, ἀλλά καί τήν ψυχαγωγία, μουσική, ἀθλητική, ἐκδρομική κ.λ.π.

Τήν Κυριακή 20 Αὐγούστου ἐπισκέφθηκε τήν Κατασκήνωση ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν κ. Μᾶρκος, ἐτέλεσε τήν Θεία Λειτουργία στόν Ἱ. Ν. Ἁγίας Μαρκέλλης, ὅπου καί ἐκοινώνησαν ὅλοι οἱ κατασκηνωτές, συμμετεῖχε μαζί τους στίς δραστηριότητές τους καί παρηκολούθησε τό θαυμάσιο ἑορταστικό πρόγραμμα πού εἶχαν προετοιμάσει μέ ὀρησκευτικά καί ἱστορικά σκέις, ἀπαγγελίες, μουσική, τραγούδια, ἀθλοπαιδιές κ.λ.π. Τήν ἑορτή αὐτή τῶν παιδιῶν ἐτίμησαν μέ τήν παρουσία τους ὁ Διοικητής τῆς 96 ΛΔΤΕ Ταξίαρχος κ. Δημόκριτος Κωνσταντάκος μέ τήν οἰκογένειά του, οἱ γονεῖς καί συγγενεῖς τῶν Κατασκηνωτῶν, Ἐκπαιδευτικοί κ.ἄ. Ὁ Σεβασμιώτατος ἐδώρισε σέ κάθε παιδί μία μπλούζα μέ τό σῆμα τῆς Κατασκηνώσεως. Τήν Δευτέρα 21 Αὐγούστου οἱ Κατασκηνωτές, σιά πλαίσια τῆς ἐκδρομῆς τους, ἐπισκέφθηκαν τά Οἰνοποιεῖα τῆς περιοχῆς, τό

Σπήλαιο τῆς Ἀγιογαλούσαινας, τό Στρατιωτικό Φυλάκιο τοῦ Μελανιοῦς καί ἐγευμάτισαν στήν γραφική πλατεία τῆς Παρπαριᾶς.

Μέ τήν λήξη τῆς Κατασκηνώσεως παιδιά καί γονεῖς ἐξέφρασαν τίς εὐχαριστίες στόν Θεό γιά τό ὡραίο δῶρο πού τοῦς ἐχάρισε ἡ Ἐκκλησία μας.

Δεδομένου τοῦ ναυτικοῦ χαρακτήρος τῆς Μητροπόλεώς μας ὁ Σεβασμιώτατος ἔδωσε στήν Κατασκήνωση τήν χαρακτηριστική ὀνομασία «Τό καράβι τοῦ Χριστοῦ».

Ἐπίσης στή Θεόσωπη Ἐπαρχία μας ἐλειτούργησαν καί ἐφέτος οἱ Κατασκηνώσεις «Ἁγίου Κοσμᾶ Αἰτωλοῦ» στά Σικλαβιά καί «Θαβῶρ» στά Θυμιανά γιά μαθητές καί φοιτητές, ἀντιστοίχως.

**ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΦΥΛΛΟ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ
κ. ΜΑΡΚΟΥ**

* * *

- Ἐκδότης: Ἡ ἹΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ.
- Ἀπευθύνεσθε: «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» - Ἱερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρῶν καί Οἰνουσσῶν - Κων. Ἀμάντου 24, Τ.Κ. 82100 - ΧΙΟΣ. Ἰστοσελίς: <http://www.imchiou.gr>
- Ἡ «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» διανέμεται δωρεάν.
- Δεκτές αὐτοπροαίρετες δωρεές ἀναγνωστῶν, ὑπέρ τοῦ κατηχητικοῦ καί φιλανθρωπικοῦ ἔργου.

ΜΙΑ ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

(Σταθμοί της Ελληνικής Ιστορίας)

*

Ξένος: (Κοιτάζει ελληνικά τοπία που είναι στη σκηνή, ανοίγει ένα βιβλίο και διαβάζει άργά γνώμες φιλελλήνων).

«Όπως τά άνθη στολίζουν τή γή και οι άστέρες τόν ουρανό, έτσι και αι Αθηναί κοσμοῦν τήν Ελλάδα και ή Ελλάδα τήν οικουμένην...» (Χέρντερ, Γερμανός φιλόσοφος).

«Ό,τι είναι ό νοῦς και ή καρδιά για τόν άνθρωπο, είναι για τήν ανθρωπότητα ή Ελλάς». (Γκαϊτε, Γερμανός φιλόσοφος).

«Όλοι εἴμαστε Έλληνες! Οι νόμοι, ή φιλολογία μας, ή θρησκεία μας, οι τέχνες μας, έχουν τίς ριζες στην Ελλάδα!». (Σέλλευ, Άγγλος ποιητής).

«Κι αν είναι νά πεθάνουμε για τήν Ελλάδα, θεία είναι ή δάφνη! Μιά φορά κανείς πεθαίνει...» (Μιστράλ, Γάλλος ποιητής).

Έλληνόπουλα:

1^ο: Καλώς μās ήρθες ξένε για διακοπές

στη χώρα μας που έχει σπάνιες όμορφίες.

2^ο: Εκτός από άκρογιαλιές και όμορφα τοπία

έλα νά σοῦ γνωρίσουμε και τήν ελληνική ιστορία.

3^ο: Είναι σταθμοί σημαντικοί στό διάβα των αιώνων

που έδωσαν νόημα ζωής και όχι στην Ελλάδα μόνο.

Ξένος: Σας εύχαριστώ παιδιά για τή φιλοξενία.

Θέλω πολύ νά μάθω τής Ελλάδας ιστορία...

Ιστορία:

Εἶμαι ή ιστορία τής Ελληνικής φυλής

από τά αρχαία χρόνια γράφω σελίδες δόξας και τιμής.

Άλλες σελίδες γράφονται μέ πνεῦμα και σοφία

και άλλες υπογράφονται μέ αίμα και θυσία.

Εὐτυχισμένοι εἶν' αυτοί που ξέρουν ιστορία.

Αὐτοί γνωρίζουν τί θά κεί τιμή και έλευθερία.

(Η Ιστορία λέει μία - μία τίς χρονολογίες

και τά Έλληνόπουλα λένε τά αντίστοιχα γεγονότα).

1^ο: 776 π. Χ. Ολυμπιακοί άγώνες στην αρχαία Ολυμπία, κατέπαιναν οι μάχες και κάθε έχθροπραξία.

500 π. Χ. Χρυσός αιώνας στην Αθήνα του ένδοξου

Περικλή, που έλαμψαν τά γράμματα, οι τέχνες κι ή άρετή.

490 π. Χ. Θερμοπύλες, Μαραθώνας, Σαλαμίνα, Πλαταιές,

των Περσών κυματοθραύστες, πόλεις μας ιστορικές.

323 π. Χ. Ο Βασιλεύς Άλέξανδρος τής Μακεδονίας

μετέφερε τή γλώσσα μας στα βάθη τής Ασίας.

- 2^ο: 330 μ. Χ. Ἑλληνικό Βυζάντιο, φάρος χριστιανικός!
Γιὰ χίλια χρόνια χάρισε στήν οἰκουμένη ΦΩΣ...
1453 μ.Χ. Ἐπεσε στούς Τούρκους ἡ Κωνσταντίνου πόλη...
Τή θρήνησαν οἱ ἄνθρωποι καί τ' οὐρανοῦ οἱ θόλοι.
1821 μ.Χ. Τετρακόσια χρόνια ἦταν ἡ Ἑλλάδα σκλαβομένη
μέ τό «ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ἢ ΘΑΝΑΤΟΣ» βγήκε στεφανωμένη.
1912-13 μ. Χ. Τό χίλια ἑνιακόσια δώδεκα καί τό δέκα τρία
λευθέρωσε τήν Ἠπειρο καί τή Μακεδονία.
1922 μ.Χ. Πάει ἡ Μικρά Ἀσία μας, πάει ἡ Ἴωνια
Πόντος καί Καισάρεια, πόλεις μέ ἱστορία.

3^ο: 1940 μ.Χ. Φθάσαμε στό Καλπάκι μας, τό ἔνδοξο
ΣΑΡΑΝΤΑ

πού εἶπαμε στούς Ἴταλούς τό «ΟΧΙ» ὅπως πάντα.
Ἀλλά ἡ Βόρειος Ἠπειρος, ἡ ἀδικοχαμένη
καί ἡ Κύπρος ἡ ἡρωϊκή στά δύο χωρισμένη
χρόνια ἀγωνίζονται, φωνάζουν καί ζητοῦν
ἀπό Θεοῦ κι ἀνθρώπων τό δίκιο τους νά βροῦν.

Τά τρία Ἑλληνόπουλα:

Αὕτη εἶναι ἡ ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς...
Σταθμοί πού ἀξιῶν στέφανα δόξας καί τιμῆς...

Ξένος:

Καλά μου Ἑλληνόπουλα σᾶς εὐχαριστῶ
γιὰ τήν ξενάγησή σας στή χώρα πού ἀγαπῶ.
Ἐγνώριζα πῶς ἔχει μεγάλη σημασία
ὁ ρόλος τῆς Ἑλλάδας στήν παγκόσμια ἱστορία.

Τήν ἑλληνική τή γῆ μέ σεβασμό πατῶ...
Νιώθω πῶς εἶμαι Ἑλληνας στό φρόνημα κι ἐγώ...
Τή χώρα πού μοῦ δεῖξατε τή γνώρισα, τήν εἶδα.
Τήν ἔνδοξη πατρίδα σας θά ἔχω κι ἐγώ πατρίδα.

Ἱστορία:

Ἡ Ἑλλάδα ὅμως τώρα ἀνεβαίνει Γολγοθᾶ
μέ τήν κρίση πού περνάει στά οἰκονομικά.
Μέ τοῦ Θεοῦ τή δύναμη στό ξέφωτο θά βγεῖ.

Ἱστορία, Ἑλληνόπουλα, Ξένος:

Ἡ Ἑλλάδα δέν πεθαίνει! Ἡ Ἑλλάδα ΠΑΝΤΑ ΖΕΙ! ¹

¹ Τό παρόν ἐλήφθη ἀπό τό βιβλίον «ΓΗ ΑΓΛΘΗ» τῆς κ. Λικατερίνης Λ. Ντότη καί ἐπαρουσιάσθη κατά τήν ἐορτήν τῆς Κατασκηνώσεως τῶν Ἀναγνωστῶν «ΤΟ ΚΑΡΑΒΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ» τήν 20ήν Αὐγούστου ἔ.ἔ.

Ἱ. Ναός Κοιμήσεως Θεοτόκου Βουλισσοῦ.

Νῆσος Παναγιά: Τά ἀνατολικά σύνορα τῆς Ἑλλάδος καί τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἑνώσεως.

«Τρέχουμεν τόν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τόν
τῆς πίστεως ἀρχηγόν καί τελειωτήν Ἰησοῦν» (Εβρ. 12, 1-2)
«Λόγιος Πίστεως» πρὸς τιμὴν τῆς Χριστολογίτιδος Ἀγ. Μαρκέλλης (30/7/2017).

Διὰ θαλάσσης ἀφιξεις Ἱ. Εἰκόνας Ἀγ. Αἰμιλιανοῦ εἰς Καλλιμασιάν (7/8/2017).